

FRÅN GÅVA TILL NYTTA

EFFEKTEN AV VÅRT ARBETE 2023

INNEHÅLL

Generalsekreteraren har ordet	5
Detta är Hjärt-Lungfonden	6
120 år i kampen mot våra största folksjukdomar	8
Fakta om hjärt- och lungsjukdomar	10
Forskningen ger enorma hälsovinster	12
Möt Elvy som har haft flera hjärtinfarkter	16
Forskning är vår metod	18
Hjärt-Lungfondens forskningsfinansiering	20
Nu genomförs SCAPIS 2	24
Våra största anslag	26
Gåvor går till toppforskning	28
Möt Päivi som har sjukdomen sarkoidos	30
Kunskapsspridning och påverkansarbete	32
Här kan du möta oss	34
Möt Micke som lever med en mekanisk hjärtklaff	36
Insamling för ett längre och friskare liv	38
Så här kan du bidra	41
Effektrapport 2024	42

DET GÄLLER OSS ALLA

Produktion: Hjärt-Lungfonden **Projektledare och redaktör:** Malin Byström Sjödin
Text: Nils Bergeå och Malin Byström Sjödin **Foto:** Kennet Ruona, Anders G Warne och Leif Wikberg **Art Director:** Raring design **Omslagsfoto:** Kirurgen Helge B. Wulff opererar, 1953. Fotograf Björn Henriksson, Sydsvenska Medicinhistoriska Sällskapet **Tryck:** Printpool

STÖD HJÄRT-LUNGFORSKNING

Med din gåva stödjer du forskning som räddar liv och ger fler mer tid att leva.

Swish: 90 91 92 7 | Plusgiro: 90 91 92-7 | Bankgiro: 909-1927

Karin Tran Lundmark,
docent vid Lunds universitet.

GENERALSEKRETERAREN HAR ORDET

2023 blev ännu ett rekordår för Hjärt-Lungfonden. Trots en orolig omvärld med nya konflikthärddar, inflation och prishöjningar satte fonden nya rekord för såväl insamling som utdelning till forskningen.

JAG VILL BÖRJA MED ATT från hjärtat tacka alla er som skänkte gåvor till Hjärt-Lungfonden under fjolåret. Ni är väldigt många.

Tack vare er kunde vi samla in omkring 480 miljoner kronor under 2023. Vi delade under samma period ut nära 594 miljoner kronor till forskning om hjärt-, kärl- och lungsjukdomar.

Det handlar i båda fallen om nya rekordnivåer.

Trots en turbulent omvärld med inflation, prishöjningar på det mesta och nya uppblående konflikthärddar i världen lyckades Hjärt-Lungfonden alltså både samla in och dela ut mer pengar än någonsin till forskningen.

Den exceptionellt stora utdelningen av forskningsmedel 2023, som alltså var större än insamlingen, beror till stor del på att vi under året gjorde stora investeringar i SCAPIS, den stora befolkningsstudien som Hjärt-Lungfonden huvudfinansierar.

Detta möjliggör studiens andra fas, SCAPIS 2, som startar under 2024. I SCAPIS 2 återundersöks hjärta och lungor hos 15 000 av de drygt 30 000 personer som deltog i den första fasen av SCAPIS mellan 2013 och 2018. Detta ökar ytterligare potentialen för framgångsrik forskning baserad på SCAPIS-kohorten.

2023 präglades också av förberedelser inför jubileumsåret 2024, då Hjärt-Lungfonden fyller 120 år. Våra givare kommer under året att möta vårt jubileum på flera olika sätt. Vi har bland annat tagit fram en jubileumsskrift som sammanfattar fondens första 120 år. Vi har också beslutat att dela ut särskilda jubileumsanslag under 2024. Vårt forskningsråd har

identifierat att forskare i mellankarriärstadiet ofta har svårt att få anslag, och därför är det nya anslaget riktat till denna grupp.

Vi har också fortsatt att satsa på preventionsfrågor och intressepolitiskt påverkansarbete. Vi vill bidra till ett samhälle där det är lätt att leva hälsosamt. I den här rapporten kan du läsa mer om hur vi gör det. För andra året i rad kunde vi 2023 dela ut ett preventionsanslag i egen regi på totalt 3 miljoner kronor, som komplement till det större preventionsanslag på totalt 6 miljoner kronor som vi delar ut årligen i samarbete med Norheds stiftelse.

Hjärt-Lungfondens vision är en värld fri från hjärt- och lungsjukdomar. Syftet med den rapporten är att visa hur vi arbetar för att uppnå visionen – och vilket resultat som våra ansträngningar gav under 2023.

Stort tack för ditt stöd och trevlig läsning!

KRISTINA SPARRELJUNG

Generalsekreterare, Hjärt-Lungfonden

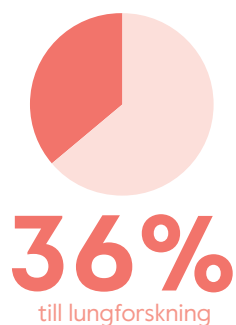
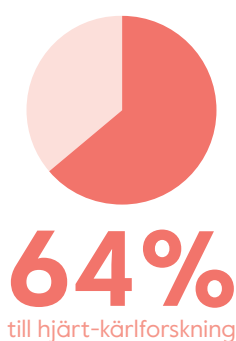
DETTA ÄR HJÄRT- LUNGFONDEN

Hjärt-Lungfondens vision är en värld fri från hjärt- och lungsjudomar. Fonden samlar in och delar ut pengar till utvald hjärt- och lungforskning. Hjärt-Lungfonden arbetar också för att sprida kunskap och driva påverkan baserat på forskningens resultat.

Hjärt-Lungfonden är en ideell insamlingsorganisation. Vi är helt beroende av gåvor från privatpersoner, företag och stiftelser.

Omkring 480 insamlade miljoner

En stor andel av den oberoende forskningen inom hjärt-, kärl- och lungområdet i Sverige finansieras av Hjärt-Lungfonden. Vid årsskiftet 2023–24 finansierade fonden cirka 300 löpande forskningsprojekt. Under 2023 fördelades 64 procent av utdelade medel till hjärt-kärlforskning och 36 procent till lungforskning. Tack vare generösa bidrag från privatpersoner, företag, stiftelser och fonder samlade Hjärt-Lungfonden in omkring 480 miljoner kronor under 2023.

Utdelning av rekordbelopp

Totalt kunde fonden under 2023 dela ut ett rekordstort belopp, omkring 594 miljoner kronor, till forskning inom hjärt-, kärl- och lungsjukdomar. Det är en ökning från 359 miljoner kronor 2022. Utdelningen skedde i form av projektanslag, forskartjänster, forskarmånader, Hjärt-Lungfondens Stora forskningsanslag, Prins Daniels anslag för yngre lovande forskare samt preventionsanslag. Hjärt-Lungfonden är också huvudfinansierare av den stora befolkningsstudien SCAPIS, där 30 000 svenskar i åldrarna 50–64 år har genomgått omfattande undersökningar av hjärta, kärl och lungor. Under 2023 beslutades att Hjärt-Lungfonden fortsatt ska göra stora investeringar i SCAPIS 2. I SCAPIS 2 återundersöks hjärta och lungor hos 15 000 av de drygt 30 000 personer som deltog i den första fasen av SCAPIS mellan 2013 och 2018. Denna stora investering förklarar med andra ord den stora utdelningen 2023, som alltså var större än insamlade medel.

Viktig grundregel

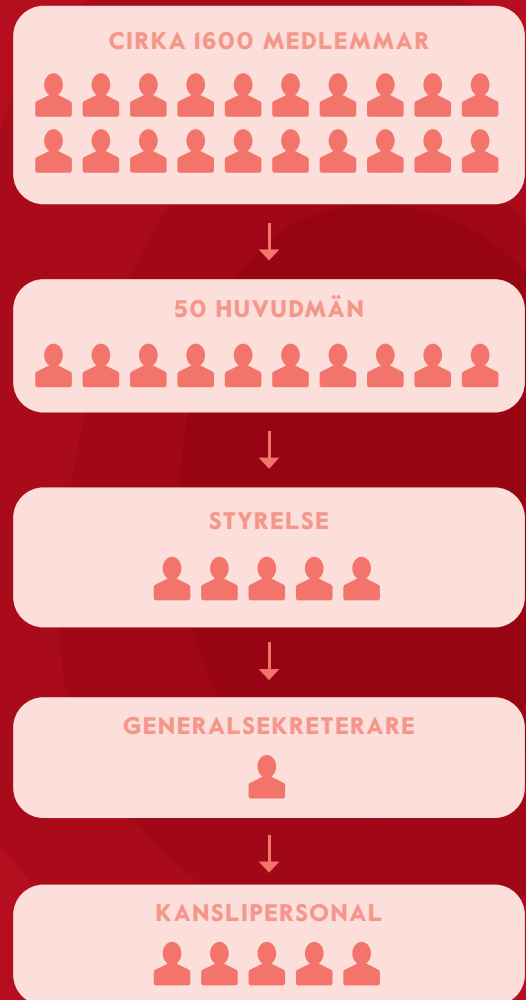
17 procent av Hjärt-Lungfondens totala intäkter 2023 gick till kostnader för insamling och administration. En grundregel som har satts upp av Svensk insamlingskontroll, är att högst 25 procent av de totala intäkterna hos ideella insamlingsorganisationer får gå till kostnader för insamling och administration.

HJÄRT-LUNGFONDENS ORGANISATION

Hjärt-Lungfonden är ideell insamlingsorganisation med medlemmar, huvudmän och styrelse. Fonden leds av en generalsekreterare och kansliet finns i Stockholm.

Hjärt-Lungfonden hade 2023 hade cirka 1 600 medlemmar. Medlemmarna utser 50 huvudmän, som företräder medlemmarnas intresse och tillsätter en styrelse. Därefter utser styrelsen en generalsekreterare som leder verksamheten. Styrelsen hade 2023 fem ordinarie styrelsemöten samt ett konstituerande möte i maj. Ordförande för Hjärt-Lungfondens styrelse var Thomas Rolén, generaldirektör vid Domstolsverket. H.K.H Prins Daniel är hedersordförande. Styrelsen bestod av ytterligare sex ordinarie ledamöter, inklusive skattmästare, samt en personalrepresentant med suppleant.

Generalsekreterare Kristina Sparreljung ledde fondens arbete under 2023. Hjärt-Lungfonden hade under året 59 anställda. Kansliet finns i Stockholm och består av avdelningarna Forskning, Kommunikation, Insamling, Marknad, Ekonomi/juridik, HR/kontorservice samt IT.

120 ÅR I KAMPEN MOT VÅRA STÖRSTA FOLKSJUKDOMAR

1904

Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos - nuvarande Hjärt-Lungfonden, bildas. Det skedde under pompa och ståt på Musikaliska Akademien i Stockholm. Kronprins Gustaf, sedermera kung Gustaf V, och statsministern var på plats.

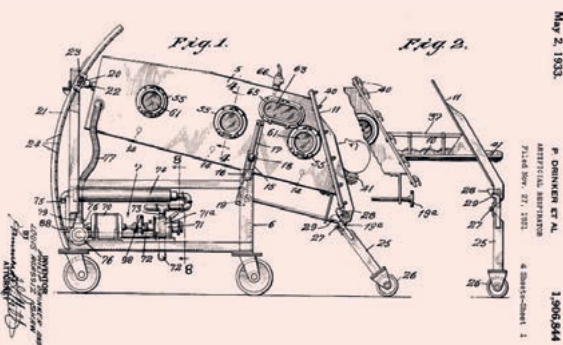

1921

Två franska forskare lyckades framställa det första **vaccinet mot tuberkulos**. Det fick förkortningen BCG. Efter andra världskriget inleddes massvaccinering av barn.

1928

Den första respiratorn – ”järnlungan” – utvecklades av amerikanen Philip Drinker. Syftet var att hjälpa poliopatienter att överleva. På 1950-talet utvecklades en modernare respirator av den svenske läkaren Carl-Gunnar Engström.

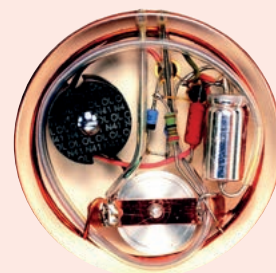

1929

Lyckades den tyske läkaren Werner Forssmann trots sina överordnades protester lirka en lång kateter genom en av armens vener från armvecket upp mot axeln. Forssmanns självexperiment ansågs vansinnigt, men blev startskottet för dagens **kateterburna ingrepp i hjärtats kranskärl**.

1953

Den svenske uppfinnaren Rune Elmqvist konstruerar den första **pacemakern**. Hans kollega, hjärtkirurgen Åke Senning, genomförde världens första operation av en pacemaker avsedd att sitta inuti en patient. Han hade anslag från Hjärt-Lungfonden.

1953

Den amerikanske thoraxkirurgen John Heynsham Gibbon genomförde den första framgångsrika öppna hjärtoperationen med en **hjärt-lungmaskin** inkopplad. Samma år utvecklade den svenske kardiologen Inge Edler tillsammans med fysikern Hellmuth Hertz en ny, smärtfri metod för hjärtundersökning – **ekokardiografi** eller **ultraljudsundersökning**.

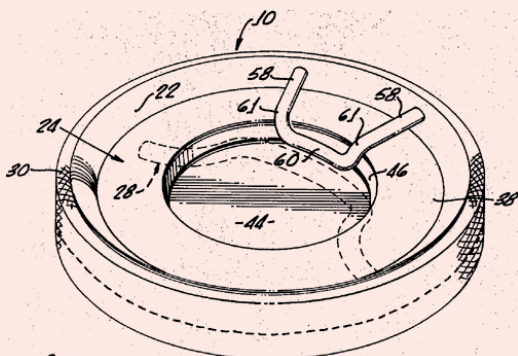

1962

Den skotske forskaren James Black utvecklade den första **beta-blockeraren**, en typ av läkemedel mot högt blodtryck.

1967

Den första framgångsrika **bypass-operationen** genomförs i USA av den argentinske thoraxkirurgen René Favaloro.

1968

Den svenske hjärtkirurgen Viking Björk och hans kollegor utvecklar den första **konstgjorda hjärtklaffen**.

1977

Den banbrytande operationsmetoden **ballongvidgning** eller **PCI, Percutaneous Coronary Intervention**, ser dagens ljus. Den tyske läkaren Andreas Grünzing utvecklade ballongtekniken genom experiment hemma i sitt kök, och testade sedan metoden på djur och avlidna.

1984

Den första **hjärtr transplantationen** i Sverige genomförs på midsommarafton på Sahlgrenska i Göteborg.

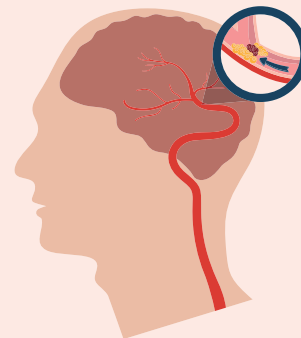

1990

För första gången genomförs en **lungtransplantation** i Sverige, i Lund. Redan 1963 gjordes den första i USA, men där avled patienten efter några dagar.

2003

Strokepatienter behandlas för första gången med propplösande behandling, så kallad **trombolys**.

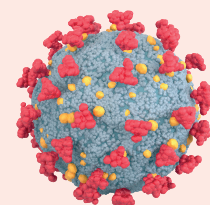

2008

Den första svenska patienten får en **ny hjärtklaff med hjälp av kateterteknik**.

2018

Avslutas rekryteringen till SCAPIS-studien med målet att på sikt kunna stoppa hjärt-kärlsjukdom innan de uppstår (läs mer på sid 22).

2020

Hjärt-Lungfonden gör en extrainsatt akut anslagsutlysning till **forskning om covid-19** kopplat till hjärt-, kärl och lungsjukdom.

2021

SCAPIS-studiens enorma forskningsbank, baserad på material från 30 000 personer, öppnas för det svenska forskarsamhället.

2023

Hjärt-Lungfondens styrelse tar beslut om att finansiera **SCAPIS 2**, en återundersökning av hälften av deltagarna som var med i SCAPIS I (läs mer på sidan 24).

FAKTA OM HJÄRT- OCH LUNGSJUKDOM I SVERIGE

För att ge människor längre och friskare liv samlar fonden in och delar ut pengar till särskild utvald hjärt- och lungforskning. Behovet av forskning är stort, över 2 miljoner lever med hjärt-kärlsjukdom i Sverige och cirka 1,3 miljoner med lungsjukdom.

Ungefär 28 500 svenskar dör av hjärt-kärlsjukdom varje år i Sverige. Hjärt-kärlsjukdom orsakar nästan en tredjedel av alla dödsfall i landet. Det innebär att dessa sjukdomar sammantagna, med bred marginal, är den vanligaste dödsorsaken.

Den vanligaste dödsorsaken

Över 2 miljoner svenskar lever med hjärt-kärlsjukdom. De dödligaste hjärt-kärlsjukdomarna är hjärtinfarkt och stroke. I Sverige drabbas ungefär 25 500 personer årligen av stroke. Cirka 5 900 avlider av en stroke varje år.

5 000 dör av hjärtinfarkt

Varje år drabbas omkring 23 500 personer i Sverige av hjärtinfarkt. Årligen dör omkring 5 000 svenskar till följd av en hjärtinfarkt. Omkring 10 000 svenskar drabbas årligen av hjärtstopp och cirka 250 000 personer i Sverige beräknas leva med hjärtsvikt. Lungsjukdomar är vanliga i Sverige, cirka 1,3 miljoner människor är drabbade. Folksjukdomarna astma och KOL är de vanligaste. Mellan 400 000 och 700 000 människor i Sverige beräknas ha sjukdomen KOL och cirka 800 000 människor har astma i Sverige.

Omkring

10 000

svenskar drabbas årligen av HJÄRTSTOPP.

I Sverige inträffar i snitt

70

fall av STROKE varje dag. På ett år dör över 5 900 svenskar av sjukdomen.

FORSKNINGEN GER ENORMA HÄLSOVINSTER

Hjärt-Lungfonden har tillsammans med Institutet för hälso- och sjukvårdsökonomi, IHE, kartlagt samhällskostnaderna för hjärt-kärlsjukdom och de hälsovinster som forskningen på hjärt-kärlområdet har bidragit till.

Redan 2012 lät Hjärt-Lungfonden forskningsinstitutet i Lund ta fram hälsoekonomiska rapporter om forskningens värde och hjärt-kärlsjukdomarnas samhällskostnader. Resultaten från rapporterna har genom åren fått stor spridning.

Tre nya rapporter

Härnäst beslutade fonden att ge IHE ett förnyat uppdrag. Uppgiften var att under 2021 ta fram tre rapporter där två skulle vara uppdaterade versioner av de som gjordes 2012 och en är en helt ny rapport. Den första nya delrapporten kartlade hjärt-kärlsjukdomarnas kostnader. IHE kunde konstatera att dessa sjukdomsgrupper kostar samhället mer än 60 miljarder kronor per år. De viktigaste resultaten i övrigt från rapporten finner du här intill. Syftet med den andra delrapporten (se sidan 14), som var en helt ny undersökning, var att kartlägga andelen av sjukdomsburden och totalkostnaden för hjärt-kärlsjukdom som kunde kopplas till levnadsvanor. Det visade sig att ischemiska hjärtsjukdomar som hjärtinfarkt är den sjukdomstyp som i högst grad kan kopplas till levnadsvanor. 56 procent av förekomsten hos kvinnor och 55 procent av förekomsten hos män kan tillskrivas levnadsvanor.

Matvanor påverkade mest

Ohälsosamma matvanor visade sig vara den kategori av levnadsvanor som har allra störst påverkan på förekomsten av hjärt-kärlsjukdom. Därefter följde i tur och ordning levnadsvanorna rökning, högt BMI, alkoholkonsumtion och låg fysisk aktivitet. Rapporten listar inte levnadsvanor utifrån hur farliga de är i sig, utan utifrån vilken skada de medför på populationsnivå i Sverige idag. Syftet med den tredje delrapporten (se sidan 15) var att beräkna värdet av de hälsovinster som medicinsk forskning och implementering av ny teknologi och läkemedel bidragit till under perioden 1980–2019 på hjärt-kärlområdet i Sverige. IHE kom fram till att hälsovinster, mätt i pengar, varit mellan 497 och 995 miljarder kronor.

– Det är enorma siffror. Vi kan förstås inte hävda att alla framsteg beror på våra investeringar i forskningen, men som den största oberoende forskningsfinansiären på området har vi rimligen en stor del i utvecklingen. Jag är djupt tacksam gentemot alla våra givare för att de bidragit till den fantastiska utvecklingen, säger Kristina Sparreljung, generalsekreterare på Hjärt-Lungfonden.

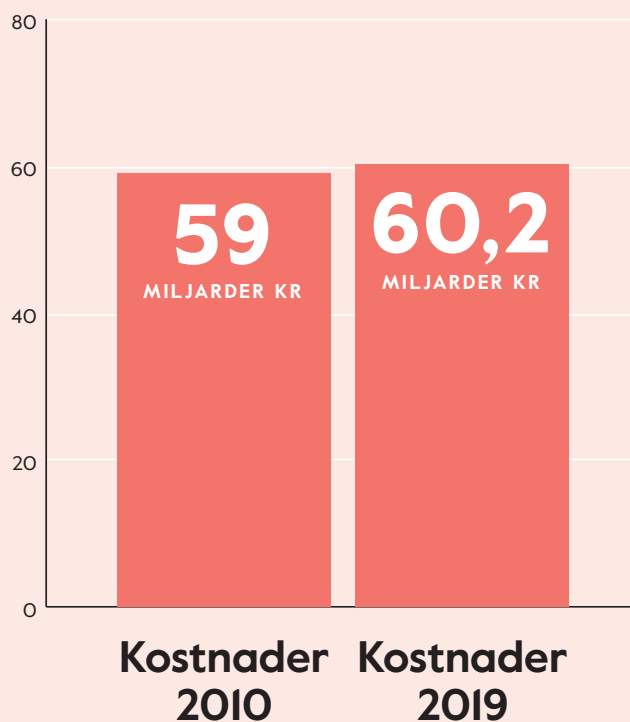
Rapporterna finns att läsa och ladda ned på Hjärt-Lungfondens hemsida.

TROLIG UNDERSKATTNING

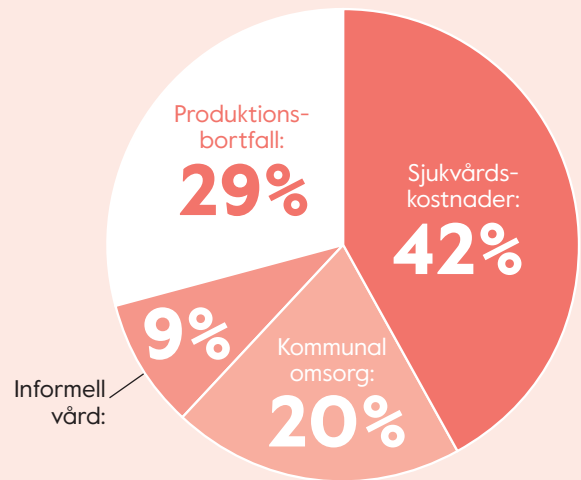
Av flera anledningar är det troligt att den verkliga andelen hjärt-kärlsjukdom som kan förklaras av levnadsvanor är ännu större än vad som framgår av IHE:s analys, som bygger på konservativa antaganden och beräkningar.

SÅ MYCKET KOSTAR HJÄRT- OCH KÄRLSJUKDOMARNA

En första delrapport som Hjärt-Lungfonden lät Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi (IHE) ta fram 2021 beräknade totalkostnaden för hjärt-kärlsjukdom i samhället 2019. Kostnader för sjukvård, kommunal omsorg, informell vård och produktionsbortfall har beaktats. Den totala samhällskostnaden för hjärt-kärlsjukdom beräknades till 60,2 miljarder kronor.

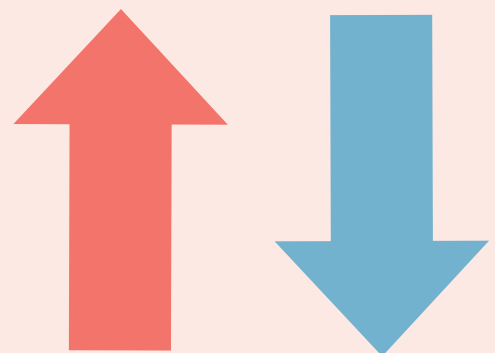
Kostnader fördelat på kostnadsslag

25,5 miljarder kronor uppgick sjukvårdskostnaderna för hjärt-kärlsjukdom till under 2019

13,4 miljarder kronor av detta belopp avser slutenvård

816 000 sjukvårdstillfällen i slutenvård för hjärt-kärlsjukdom registrerades 2019

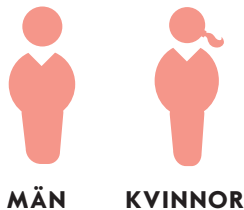
Trender åt olika håll

En anledning till att kostnaderna har ökat är sannolikt att fler personer lever med hjärt-kärlsjukdom 2019 jämfört med 2010. Förbättrade och mer effektiva behandlingar har samtidigt sannolikt lett till lägre kostnader, exempelvis genom kortare sjukhusinläggningar och minskad sjukfrånvaro. Detta kan förklara varför kostnaderna inte stigit mer trots en större förekomst av hjärt-kärlsjukdom.

VÅRA LEVNADSVANOR PÅVERKAR RISKEN FÖR HJÄRT-KÄRLSJUKDOM

Den andra rapporten som Hjärt-Lungfonden lät IHE ta fram kartlade andelen av totalkostnaden för hjärt-kärlsjukdom som kan kopplas till levnadsvanor. Sammantaget orsakades enligt rapporten 35 procent av dessa kostnader av ohälsosamma levnadsvanor, vilket motsvarar 8,6 miljarder kronor.*

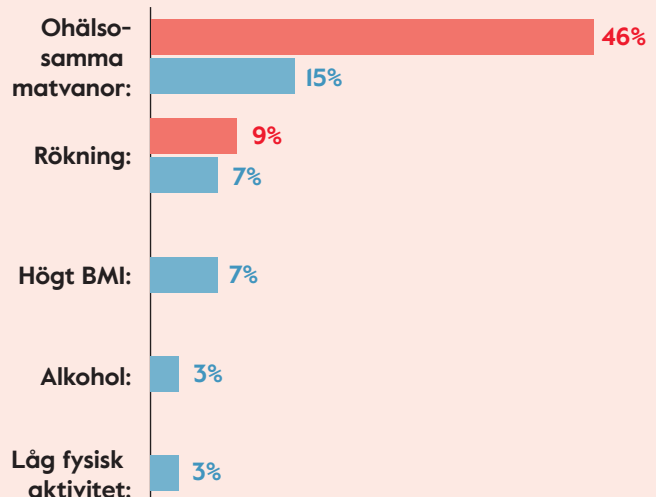
Levnadsvanornas påverkan per sjukdom

Ischemiska hjärtsjukdomar, t ex hjärtinfarkt:	55%	56%
Stroke:	35%	33%
Övriga hjärt-kärlsjukdomar:	11%	11%

Påverkan per levnadsvana

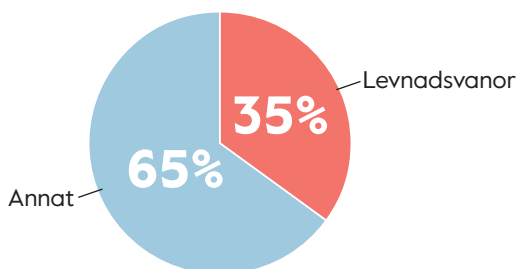
Ohälsosamma matvanor är den kategori av levnadsvanor som har störst påverkan på förekomsten av **ischemisk hjärtsjukdom (rött)** och **stroke (blått)**.

67%

av ischemisk hjärtsjukdom hos kvinnor i åldrarna 25-64 år kan tillskrivas levnadsvanor

Orsak till kostnader för hjärt-kärlsjukdom

Bland ohälsosamma matvanor var högt intag av salt den faktor som hade störst påverkan, följt av låg konsumtion av fullkorn.

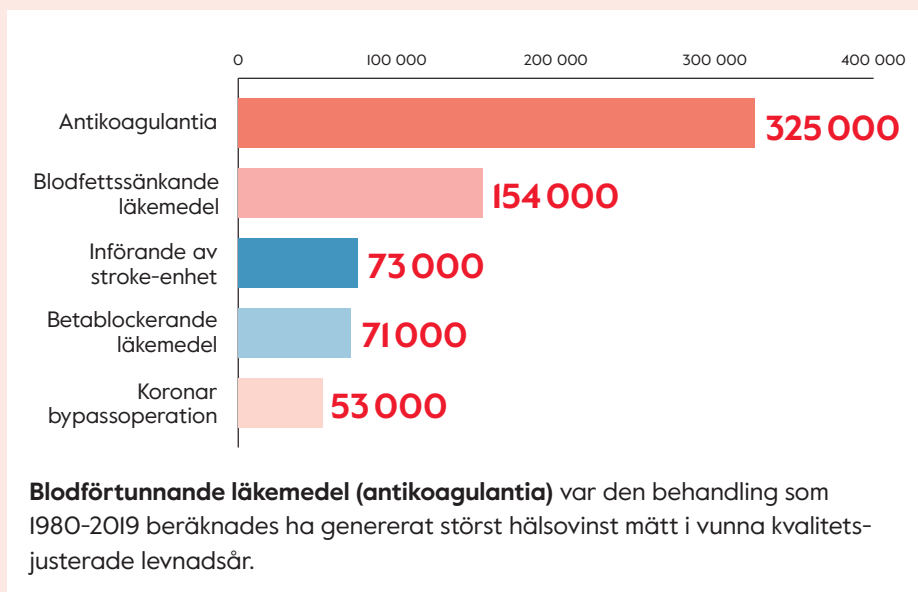
OBS! Rapporten listar inte levnadsvanor utifrån hur farliga de är i sig, utan utifrån vilken skada de medför på populationsnivå i Sverige idag. Rökning är till exempel en mycket stark riskfaktor, men eftersom relativt få röker idag hamnar rökning inte i topp på listan över farliga levnadsvanor i denna undersökning.

Referens: Brådvik G, Andersson E, Ramdén V, Lindgren P, Steen Carlsson K. Kopplingen mellan levnadsvanor och hjärt-kärlsjukdom i Sverige. IHE Rapport 2021:5. IHE, Lund.

*avser personer 25-84 år.

FORSKNINGEN HAR GETT HJÄRTSJUKA LÄNGRE LIV

I den avslutande IHE-rapporten beräknades värdet av de hälsovinster som medicinsk forskning och implementering av ny teknologi/läkemedel bidragit till under perioden 1980-2019 på hjärt-kärlområdet. Mätt i pengar uppgår hälsovinsterna till mellan 497 och 995 miljarder kronor.

15

extra levnadsår kan en 67-årig kvinna som 1980 skulle ha dött i en hjärtinfarkt idag förvänta sig. Motsvarande siffra för en 67-årig man är

13 vunna levnadsår

	MÄN	KVINNOR
45-49 år	128	31
50-54 år	289	52
55-59 år	456	101
60-64 år	629	186
65-69 år	1 195	425
70-74 år	2 034	978
75-79 år	2 408	1 536
80-84 år	2 110	2 001

Förhindrade eller uppskjutna dödsfall i olika ålderskategorier under 2019, jämfört med en hypotetisk situation utan forskningsrelaterade framsteg sedan 1980.

Det totala antalet förhindrade eller uppskjutna dödsfall uppgår till **723 600** mellan åren 1980 och 2019. **260 500** av dessa beräknas vara direkt kopplade till framsteg inom forskning.

994 505

vunna kvalitetsjusterade levnadsår. Så stora var hälsovinsterna till följd av medicinsk forskning och implementering av ny teknologi och läkemedel 1980-2019.

497-995

miljarder kronor är hälsovinsterna översatt i pengar, beroende på vilket monetärt värde som antas för ett kvalitetsjusterat levnadsår.

ELVY SÖDERSTRÖM:

”JAG FICK TVÅ HJÄRTINFARKTER OCH SEDAN EN STROKE”

Efter många år i den politiska hetluften drabbades Elvy Söderström av två hjärtinfarkter och en stroke. Hennes tidigare kärlekskramp och diabetes typ 2 är kända riskfaktorer.

– Idag är jag nyrenoverad och mår otroligt bra, säger hon.

Elvy Söderström, nyss fyllda 70, har bott i Örnsköldsvik i stort sett hela sitt liv. Här bor hon med maken Christer och hunden Milou.

– Vi trivs fantastiskt bra här i Örnsköldsvik, säger hon.

En stor del av sitt vuxenliv har Elvy Söderström vikt åt politiken som aktiv för Socialdemokraterna. I 20 år var hon kommunstyrelsens ordförande och kommunalråd i Örnsköldsvik. Men kanske den tyngsta meriten är som ledamot i partiets verkställande utskott i lika många år. Ett intensivt och stressigt liv, med få ledigheter och ständig jour. Elvy berättar om mördande tidiga mornar med flyget från Örnsköldsvik, transport till Stockholms Central och sedan en rask promenad till partiets lokaler på Sveavägen eller riksdagen.

– Ganska många gånger upplevde jag ett tryck över bröstet, att det spände och drog. Jag upplevde en tung känsla i fötterna. Jag tänkte att jag bara har en otroligt dålig kondition. Att det skulle vara fel på mitt hjärta fanns aldrig i mina tankar.

Men det var kärlekskramp och Elvy fick medicinering med trombyl och nitroglycerin att ta vid behov. Hon har också diabetes

typ 2. Karriären rusade på. Nattmanglingar och mediebevakning var naturliga inslag i Elvys politiska vardag. Kärlekskrampen kom och gick. För ungefär två år sedan blev dock problemen i Elvys hjärta mer påtagliga. Till sist gick inte kännningarna över bröstet att ignorera längre. Elvy bokade tid på hälsocentralen. De skrev en remiss till kranskärlsröntgen.

Inget akut upptäcktes. Men några veckor senare kom den första infarkten.

– På sjukhuset konstaterade de att jag hade fått en hjärtinfarkt. Sedan fick jag en till på akuten. Ärligt talat var det inte alls som på film, med extrem smärta ut i armen. Jag mådde mest illa och upplevde en konstig känsla i kroppen.

Hon blev inte rädd men många tankar rusade runt.

– Varför hade jag inte tagit signalerna på allvar? Hur dum får man bli?

Elvy håller upp sin ena hand med fyra fingrar.

ELVY SÖDERSTRÖM

Bor: Örnsköldsvik

Familj: Maken Christer, hans två söner, två barnbarn och hunden Milou.

Fritid: Umgås med familj, syskon och vänner, promenera, läsa, spela kort och hockey.

– Jag har rökt, varit för stor, inte motionerat och stressat, säger hon och håller upp fyra fingrar i luften innan hon fortsätter:

– Det är ju bara dumt, säger hon pekar tummen nedåt. Jag borde ha tagit hand om mig bättre. Jag är ju en klok person och nog fattar jag att man inte ska röka, konstaterar hon.

Efter hjärtinfarktarna gjorde Elvy en by-passoperation vid Umeå Universitetssjukhus. När hon vakande efter operationen visade det sig också att hon hade drabbats av en stroke. Hon kunde inte röra sin högra sida och talet infann sig inte hos den tidigare rappa politikern.

– Och jag som alltid har tyckt illa om högern, säger hon skrattar.

Elvy kan fortfarande känna av sin stroke även om mycket har blivit bättre.

– Ibland tappar jag sammanhang och ord. Det är jobbigt men jag är ändå tacksam för att det inte blev värre.

Elvy hyllar spontant den forskning som har lett fram till alla genombrott inom både hjärt- och strokevården i Sverige och att hon är kvar i livet.

– Det är otroligt vad läkarna kan göra och vad forskningen har lett till. Jag är helt nyrenoverad. Jag har redan fått ett och halvt år extra, och jag lovar att det kommer mera, avslutar hon.

BÄTTRE BEHANDLING ÄR FORSKNINGENS MÅL

Varje år drabbas **omkring 23 500 personer i Sverige av hjärtinfarkt.**

Många av dem dör innan de når sjukhuset. De som överlever upplever ofta att de fått en ny chans i livet. De löper dock en risk att drabbas på nytt och har en större risk att utveckla hjärtsvikt.

Målen för den forskning inom hjärtinfarkt som Hjärt-Lungfonden finansierar är att förutse och förhindra hjärtinfarkter, samt ta fram nya behandlingar som ger den som genomlevt en hjärtinfarkt fler friska år.

I Sverige drabbas **ungefär 25 500 personer varje år av stroke.**

Stroke, som är ett samlingsnamn för hjärninfarkt och hjärnblödning, innebär en försämrad blodförsörjning till hjärnan. Av de drabbade avlider många, medan andra blir svårt funktionsnedsatta och/eller personlighetsförändrade.

Målen för den strokeforskning som Hjärt-Lungfonden finansierar är att minska antalet fall av stroke och andelen patienter som dör. Forskningen syftar också till att förhindra fysiska och kognitiva funktionsnedsättningar efter stroke.

FORSKNING

VÅRA ANSLAGSFORMER 2023:

- ➔ Hjärt-Lungfondens Stora forskningsanslag
- ➔ Prins Daniels anslag för yngre lovande forskare
- ➔ Norheds stiftelses preventionsanslag via Hjärt-Lungfonden
- ➔ Hjärt-Lungfondens preventionsanslag
- ➔ Projektanslag och nationellt samverkansprojekt
- ➔ Forskartjänst
- ➔ Postdokortjänst
- ➔ Forskarmånader för disputerade
- ➔ Forskarmånader för doktorander
- ➔ Postdoktorstipendium utomlands
- ➔ Återvändarbidrag
- ➔ Anordnande av vetenskapliga möten
- ➔ Nätverksstöd
- ➔ Resebidrag/kongressbidrag

Hjärt-Lungfonden samlar in pengar till utvald hjärt- och lungforskning. Fonden bildades 1904 i kampen mot tuberkulos. Idag är vår vision en värld fri från hjärt- och lungsjukdomar. Verksamheten är helt beroende av gåvor från privatpersoner och företag.

Hjärt-Lungfonden har sedan starten haft forskning som sitt centrala instrument i kampen mot de stora folksjukdomarna. Redan under kampen mot tuberkulos satsade vi på medicinsk forskning och gav stöd till projekt och metoder som syftade till att begränsa utbredningen av sjukdomen i Sverige.

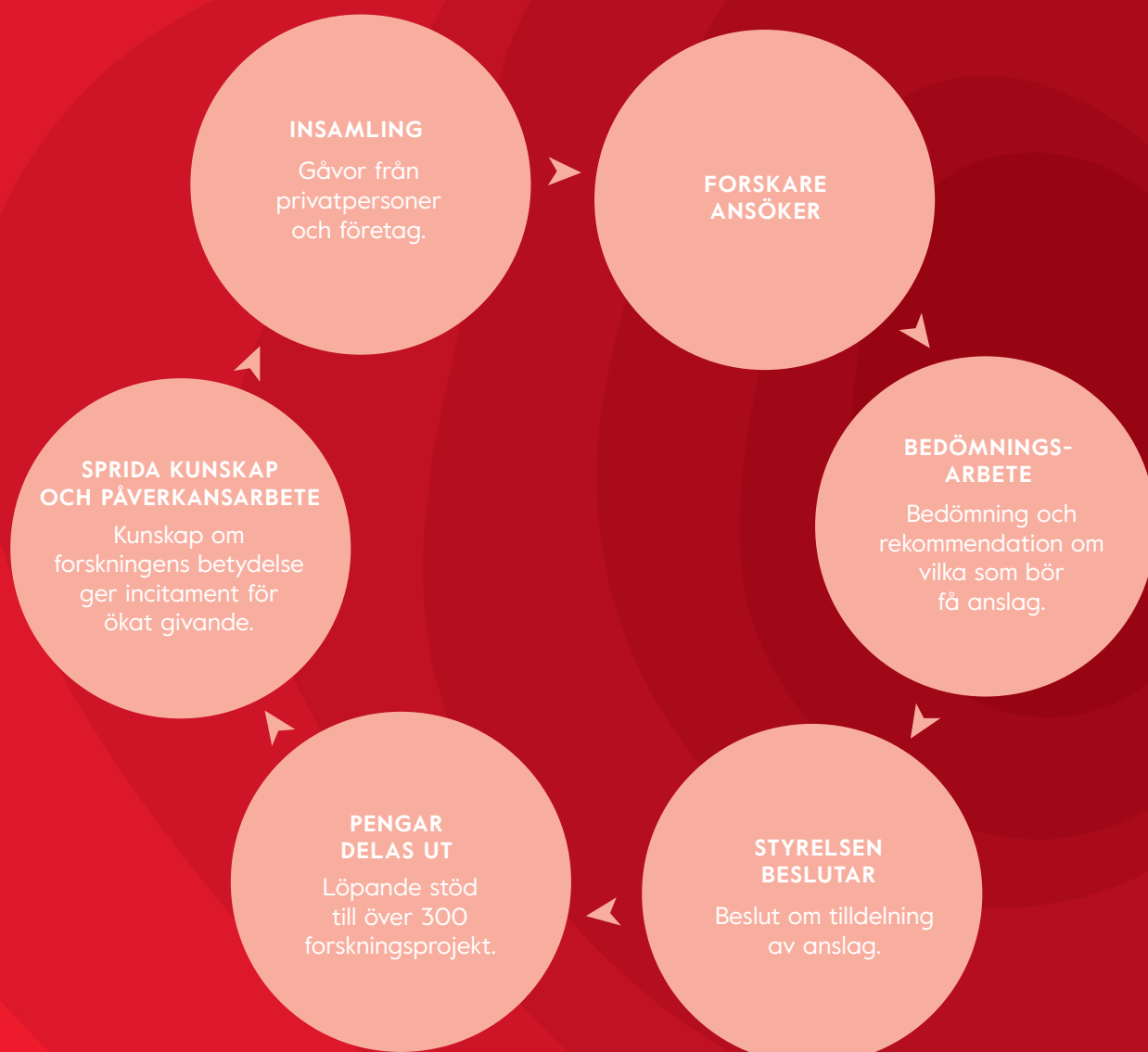
Gedigna forskningsinsatser

Hjärt-Lungfonden har ambitionen att, som den största och viktigaste oberoende svenska finansören av hjärt- och lungforskning, fördela resurser som möjliggör största möjliga framgång i kampen mot sjukdomarna. Det mesta vi idag känner till om riskfaktorer, diagnosmetoder, medicinsk teknik, vård och medicinering bygger på gedigna forskningsinsatser.

Följer samhällsutvecklingen

Hjärt-Lungfonden vill uppmuntra forskning inom hela hjärt-, kärl- och lungområdet. Därför är det viktigt att fonden har stödformer som riktar sig såväl till unga och lovande forskare som till världsledande forskargrupper. Hjärt-Lungfonden strävar efter att presentera nya anslagsformer som står i samklang med samhällets utveckling.

SÅ HÄR ARBETAR HJÄRT-LUNGFONDEN FÖR EN VÄRLD FRI FRÅN HJÄRT- OCH LUNGSJUKDOM

HJÄRT-LUNGFONDENS FORSKNINGSFINANSIERING

Hjärt-Lungfonden är den största fristående finansiären av hjärt-lungforskning och stöttar löpande flera hundra vetenskapligt utvalda forskningsprojekt i Sverige. Tack vare forskning har vi fått bättre vård, behandlingar och livsstilsråd som resulterat i att antalet dödsfall i hjärt-kärlsjukdom närmast halverats sedan millennieskiftet.

Det är Hjärt-Lungfondens forskningsråd som tillsammans med en grupp sakkunniga experter bedömer forskarnas ansökningar och föreslår för styrelsen vilka som bör få forskningsanslag. När det gäller några anslagsformer görs bedömningen i stället av en nordisk bedömargrupp. Forskningen ska också kunna omsättas till patientnära klinisk vård så snart som möjligt. Under 2023 ingick 24 ledamöter i forskningsrådet som består av välmeriterade forskare inom hjärt-, kärl- och lungområdet från hela Sverige. Den som beviljas anslag är ansvarig för hur de beviljade medlen används och för den vetenskapliga och ekonomiska redovisningen.

Kvalitet mycket viktigt

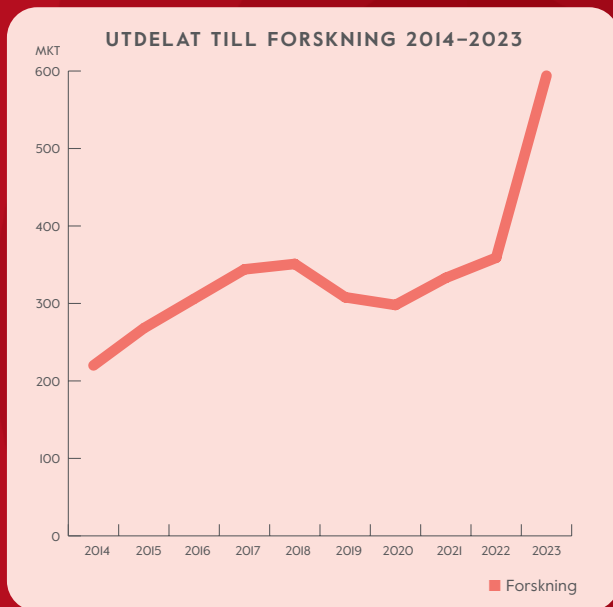
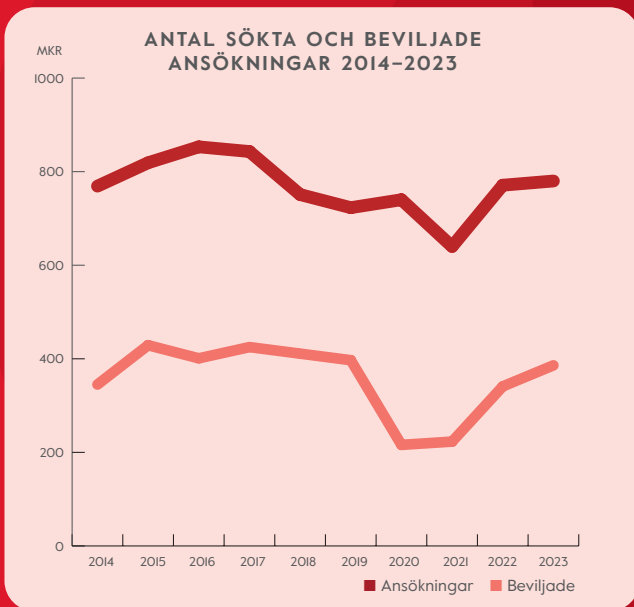
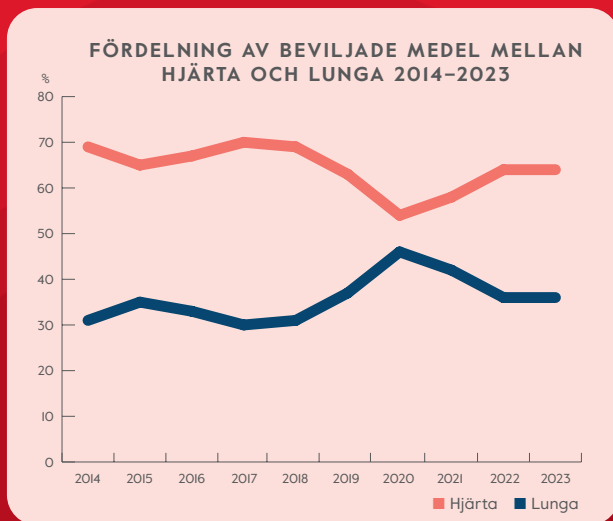
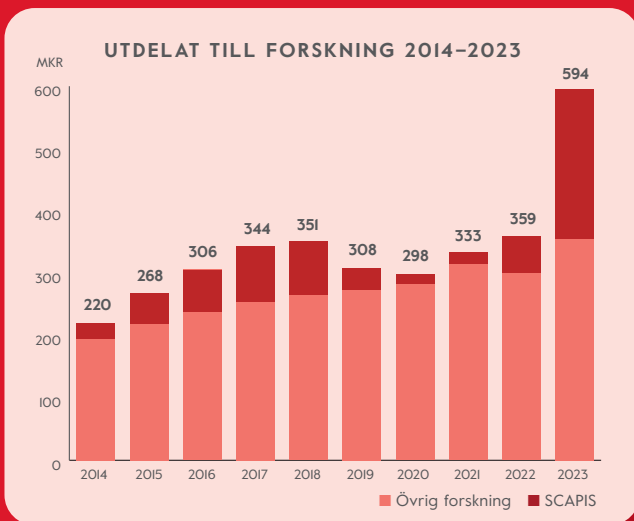
Grundregeln är att fördela pengar till den forskning som har högst kvalitet och som bedöms ha de bästa förutsättningarna att göra nytta. Forskningsrådet arbetar efter en strukturerad bedömningsmodell där kvalitet och frågeställning är viktiga kriterier.

Bedöms av åtta grupper

Vid bedömningen av ansökningarna till Hjärt-Lungfondens stora anslagsomgång delas forskningsrådets ledamöter och ett antal medicinskt sakkunniga in i åtta bedömningsgrupper. Tillsammans tillämpar de ett strikt jävsreglemente för att säkra objektiv bedömning av den forskning som stöds. Ansökningarna till fondens Stora forskningsanslag och preventionsanslagen bedöms av en nordisk bedömningskommitté. Under 2023 deltog en extern observatör vid alla bedömningsmöten.

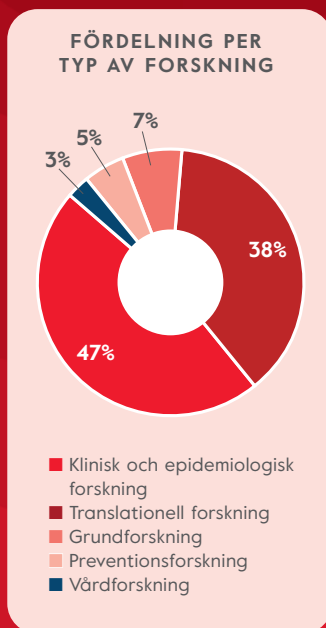
RESULTATET: 594 MILJONER TILL FORSKNINGEN

Under 2023 fick Hjärt-Lungfonden in ansökningar till ett värde av 1,8 miljarder kronor, vilket är en minskning från 2 miljarder i fjol. Hjärt-Lungfonden beviljade därmed 33 procent av ansökningsvärdet, att jämföra med 17,7 procent förra året. Fonden fördelade nära 594 miljoner kronor till hjärt-, kärl- och lungforskning i Sverige under 2023. Den stora utdelade summan förklaras av att man under 2023 gjorde avsättningar för att finansiera genomförandet av SCAPIS 2 (läs mer om detta på sidan 24). Totalt inkom 780 ansökningar om forskningsstöd 2023. Av dessa beviljade Hjärt-Lungfonden totalt 386 stycken olika typer av forskningsanslag. Detta kan jämföras med 341 året innan.

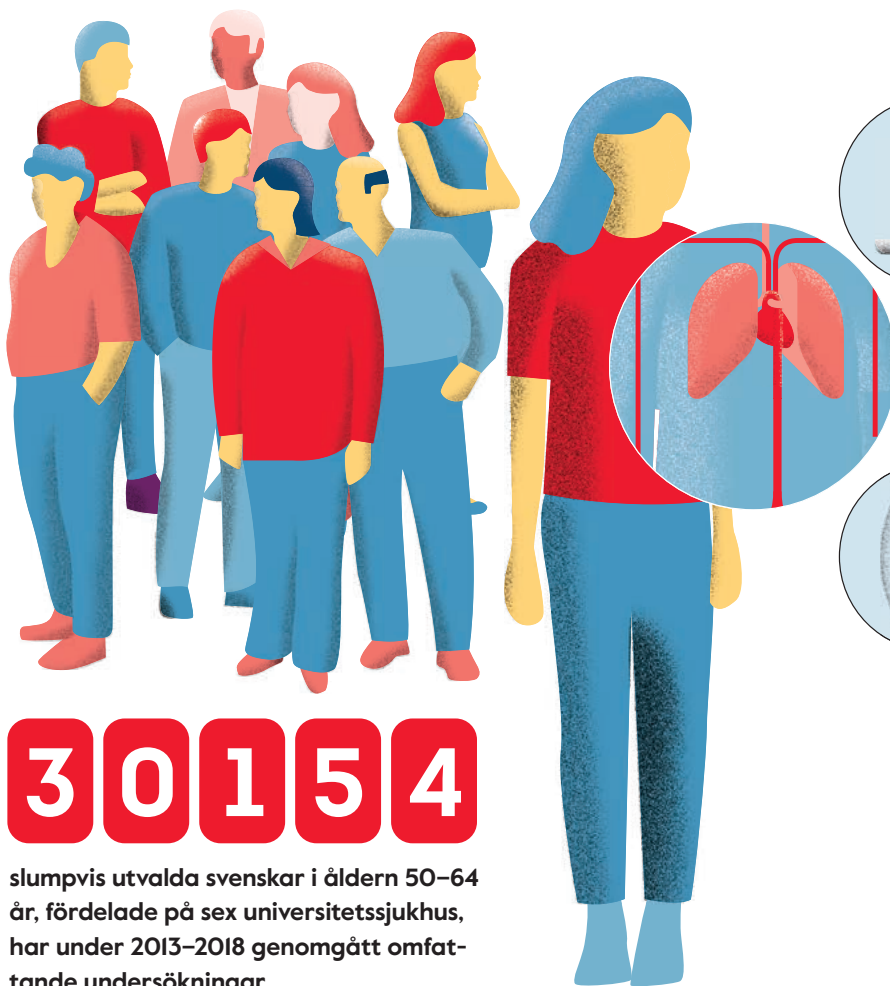
Totalt sett pågick cirka
300
 forskningsprojekt med finansiering från Hjärt-Lungfonden under 2023.

Hjärt-Lungfonden fördelade
594
 miljoner kronor till forskningen

SCAPIS – EN UNIK BEFOLKNINGSSTUDIE

Med SCAPIS – Sveriges största befolkningsstudie inom hjärta, kärl och lungor – är målet att kunna stoppa hjärt- och lungsjukdomar innan de uppstår. Hjärt-Lungfonden är SCAPIS huvudfinansiär. Nu inleds även SCAPIS 2, en återundersökning av hälften av deltagarna.

30154

slumpvis utvalda svenskar i åldern 50–64 år, fördelade på sex universitetssjukhus, har under 2013–2018 genomgått omfattande undersökningar.

1

I första hand undersöktes lung- och hjärtstatus samt riskfaktorer som är kopplade till sjukdomar inom hjärta, kärl och lungor.

Det handlar bland annat om blodprov, ultraljudsundersökning, röntgen och lungfunktionstest, fysisk aktivitet och ett omfattande frågeformulär och kostenkät.

SCAPIS leds och drivs av forskare från universiteten och universitetssjukhusen i Göteborg, Linköping, Malmö, Stockholm, Uppsala och Umeå med Hjärt-Lungfonden som huvudfinansiär.

2013: SCAPIS Göteborg startar upp sina undersökningar.

2015: SCAPIS Stockholm, SCAPIS Linköping och SCAPIS Uppsala börjar sina undersökningar.

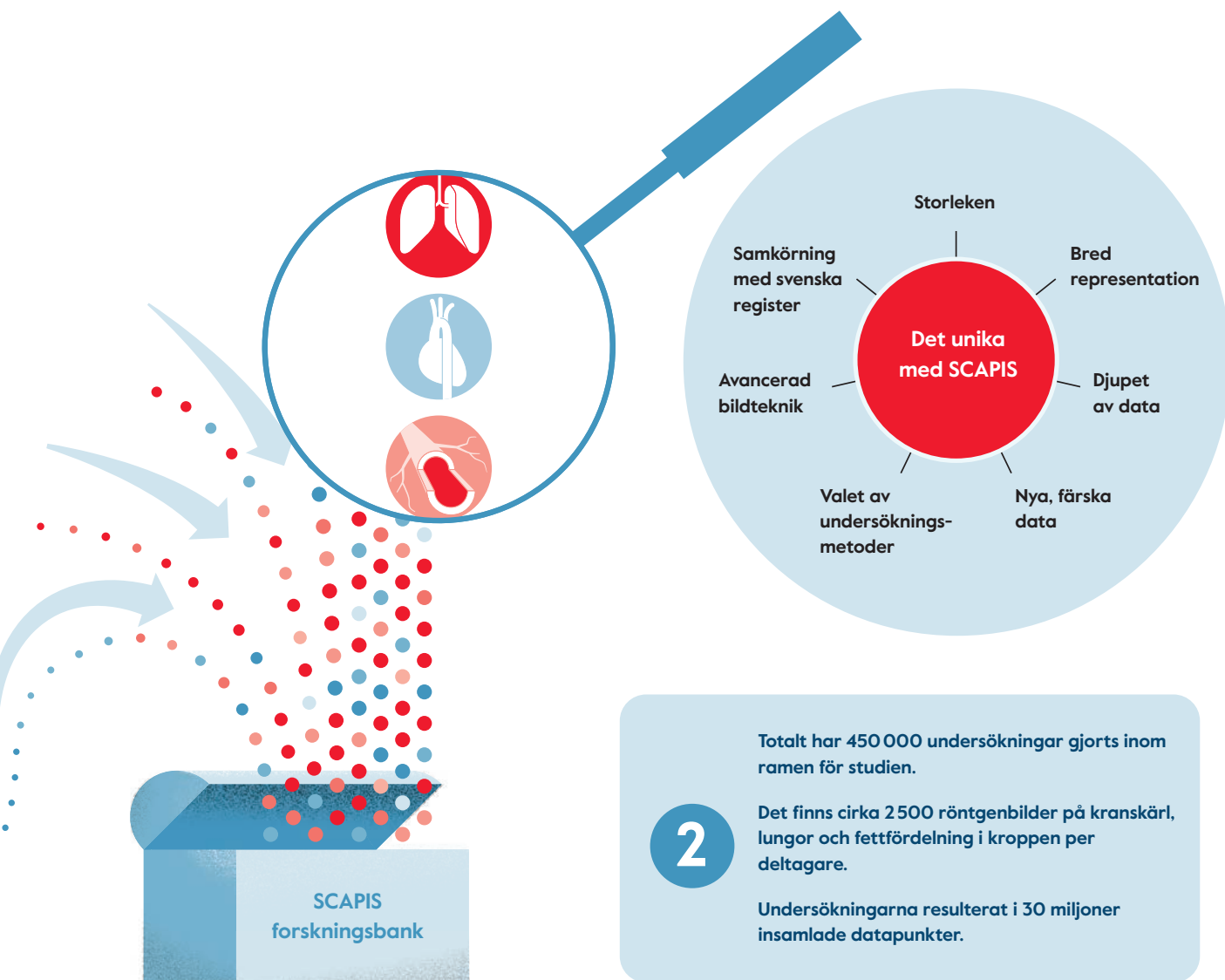

2007: SCAPIS föddes som idé av Björn Fagerberg, professor och överläkare i Göteborg. Hjärt-Lungfonden tillfrågas och blir delaktiga i utveckling och finansiering av SCAPIS.

2012: 1100 personer undersöks i en pilotstudie.

2014: SCAPIS Malmö börjar sina undersökningar.

2016: SCAPIS Umeå börjar sina undersökningar.

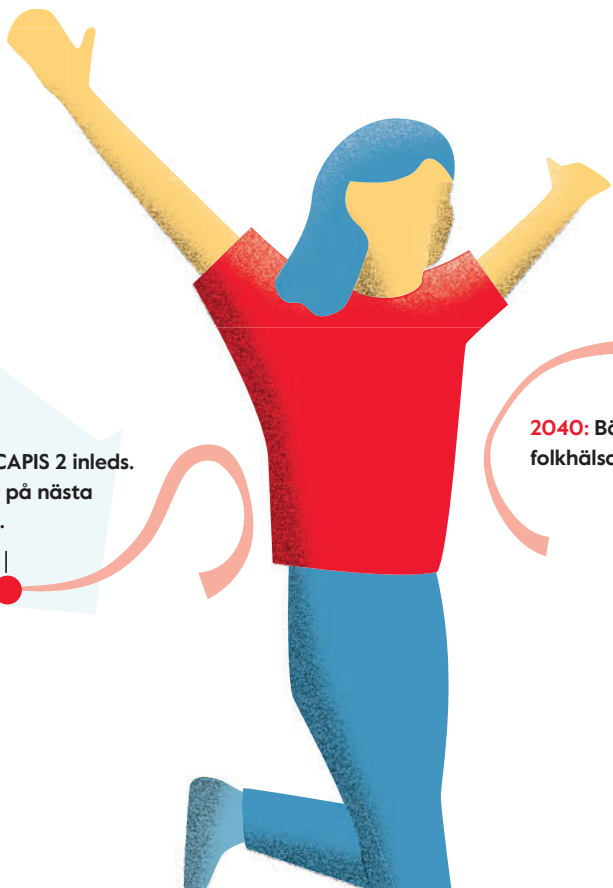
2 Totalt har 450 000 undersökningar gjorts inom ramen för studien.

Det finns cirka 2500 röntgenbilder på kranskärl, lungor och fettfördelning i kroppen per deltagare.

Undersökningarna resulterat i 30 miljoner insamlade datapunkter.

Aldrig tidigare har ett sådant omfattande medicinskt material samlats i Sverige eller världen.

3 Målet med SCAPIS är: Att identifiera individuella risker för exempelvis stroke, KOL, plötsligt hjärtstopp, hjärtinfarkt och andra hjärt-kärl- och lungsjukdomar och sätta in behandling innan sjukdomen uppstår.

- 2018:** Undersökningarna avslutas, 30154 personer har undersökts på de sex SCAPIS-orterna.
- 2021:** SCAPIS forskningsbank öppnar för forskare i Sverige.
- 2021:** Den första vetenskapliga artikeln på hela SCAPIS-materialet publiceras. Det är en unik kartläggning av deltagarnas kärthälsa som visar att fyra av tio har plack i sina blodkärl.
- 2024:** SCAPIS 2 inleds. Läs mer på nästa uppslag.

2040: Bättre folkhälsa!

SCAPIS: DAGS FÖR ÅTERUNDERSÖKNING

Under 2023 skedde omfattande förberedelser inför SCAPIS 2, en återundersökning av hjärta och lungor hos hälften av de ursprungliga studiedeltagarna. SCAPIS 2 inleds på samtliga studieorter under första halvåret 2024.

Den data-, bild- och biobank som byggts upp baserad på insamlad data från SCAPIS är världsunik.

Den har redan blivit en viktig resurs för forskarsamhället och kommer att så förbli under decennier framöver. Ett stort antal forskningsprojekt baserade på data från SCAPIS-studien pågår, och det har redan gjorts en lång rad vetenskapliga publiceringar.

Vid öppnandet av SCAPIS forskningsbank i mars 2021 fanns mer än 1 000 variabler tillgängliga per studiedeltagare, exempelvis data på kroppsmått, lungfunktion, fysisk aktivitet, laboratorievärden och information från röntgenbilder tagna vid undersökningarna.

Sedan dess har nya data tillförts såsom metabolomik- och proteomikdata, data från patientregistret, läkemedelsregistret, medicinska födelseregistret samt data från lokala substudier. Ett stort genombrott skedde i slutet av mars 2023 – då fick forskarsamhället möjligheten att studera genetikdata från alla studiedeltagare.

SCAPIS-databanken kommer kontinuerligt att utvecklas och kompletteras med ytterligare data – inte minst från SCAPIS 2.

Ungefär hälften av de ursprungliga SCAPIS-deltagarna kommer att

genomgå återundersökning av hjärta och lungor. De SCAPIS-deltagare som inte återundersöks kommer att utgöra en kontrollgrupp. SCAPIS 2 startade i januari 2024 i Göteborg. Någon månad senare gick starten i Malmö, följt av övriga studieorter successivt under första halvan av 2024.

Beroende på utfallet av undersökningarna kommer vissa av studiedeltagarna att bli aktuella för en strukturerad uppföljning.

Forskarna får sedan möjlighet att följa upp hur det gått för personerna som fått uppföljningen.

– Det är viktigt att göra en återundersökning eftersom vi vill kunna följa utvecklingen av åderförkalkning i blodkärlen och lungfunktionens

utveckling över tid. Detta kommer att göra SCAPIS-materialet ännu mer unikt. En viktig fråga som vi vill besvara är om man, vid sidan av sedvanlig skattning av riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom, kan ha nytta av att göra en datortomografi av kranskärlen i medelåldern med syfte att förebygga hjärt-kärlsjukdom, berättar Carl Johan Östgren, professor vid Linköpings universitet och vice ordförande i SCAPIS nationella styrgrupp.

– SCAPIS i sin nuvarande form är en tvärsnittsstudie, nu skapar vi ytterligare en mät punkt vilket ökar forskningsmöjligheterna avsevärt.

GENETISKA DATA ÖPPNAR MÖJLIGHETER

Tove Fall, professor i molekylär epidemiologi vid Uppsala universitet, ledde arbetet i den grupp som möjliggjorde att genetiska data från alla SCAPIS-deltagare nu finns tillgängliga i forskningsbanken. I slutet av mars 2023 öppnades denna möjlighet för forskarsamhället.

– Det var ett ganska komplicerat projekt där vi utgick från de blodprover som SCAPIS-deltagarna hade lämnat på de olika studieorterna. Att genetikdatabanken nu gjorts tillgänglig kan bana väg för mycket spännande forskning, säger hon.

ALLT MER FORSKNING FRÅN SCAPIS

Under 2023 hände mycket inom SCAPIS. Antalet publicerade artiklar ökade och fler sökte data ur den gigantiska forskningsdatabanken. Under året släpptes också genetikdata som möjliggör fler spännande studier.

Några resultat från SCAPIS 2023:

- ➔ Åderförkalkningsplack i kranskärlen orsakar hjärtinfarkt. Svenska forskare kan koppla vissa tarmbakterier till förekomsten av sådana plack med hjälp av SCAPIS.
- ➔ Så kallad "ofarlig" fetma är en myt. Personer med fetma, men som inte har några andra riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom, har högre grad av förträngningar i hjärtans kranskärl jämfört med normalviktiga, visar en studie gjord i Uppsala tack vare data från SCAPIS.
- ➔ Mindre än en av fem medelålders svenskar har vad som kan betecknas som perfekt kardiovaskulär hälsa medan drygt hälften har en medelmåttig hjärt-kärlhälsa. Nästan 30 procent har dålig hjärt-kärlhälsa visar en studie från Linköpings universitet baserad på hela SCAPIS-materialet.
- ➔ Personer som lever med oupptäckt diabetes, eller med ett förstadium till diabetes, har mer åderförkalkning i hjärtats kranskärl och löper därmed större risk att drabbas av hjärt-kärlsjukdom visar resultat från en studie som bygger på SCAPIS.
- ➔ En persons vikt vid 20 års ålder har en stor betydelse för risken att drabbas av åderförkalkning senare i livet visar en studie från Göteborg, också den med data från SCAPIS.
- ➔ Vissa komplikationer under graviditeten leder till en högre risk för kvinnan att drabbas av kranskärlssjukdom i övre medelåldern visar en SCAPIS-studie i Linköping.

Vill du läsa mer? Surfa in på www.scapis.org

UNDER 2023:

- ➔ hade 140 publikationer baserade på SCAPIS publicerats. Ett antal av dem i topprankade vetenskapliga tidskrifter med stor spridning och antal citeringar.
- ➔ gjordes 58 ansökningar om data.
- ➔ tillgängliggjordes ännu mer data för forskning. Bland annat släpptes genetikdata.
- ➔ har fokus legat på SCAPIS 2 – att få allt kring återundersökningen på plats.
- ➔ det har också gjorts ett stort arbete kring att kunna tillgängliggöra bilderna från SCAPIS I för forskning.

140

publikationer baserade på SCAPIS publicerades under 2023.

STUDIEDELTA GAREN MONICA TROR PÅ FORSKNINGEN

SCAPIS-studien föddes 2007 och 2012 gjordes en första pilotstudie i Göteborg. Sedan var Malmö den ort som var först ut att kalla deltagare. Monica Germundsson, som bor i Malmö, fick en kallelse.

Varför tackade du ja till att vara med i SCAPIS-studien?

– För att hjälpa framtida forskning och för att det är en unik chans att få göra en gedigen kontroll av min kropp och mina kärl. Att jag får bidra känns både viktigt och unikt.

Vad fick du göra under de tre dagar som undersökningarna pågick?

– Undersökningarna bestod av en omfattande hälsoundersökning, prover och röntgenundersökningar. Jag

fick även fylla i enkäter, göra ultraljud av mina kranskärl och berätta om min kost och hur jag motionerar.

Vad du rädd för att de skulle hitta något farligt?

– Nej, tvärtom var jag nyfiken, särskilt på hur mina lungor ser ut. Jag har haft många lunginflammationer och det syntes på röntgen. Jag fick också veta att mina kolesterolvärden var lite höga. Tack vare SCAPIS får jag följa upp det med årliga besök på vårdcentralen.

Vad hoppas du att ditt deltagande ska bidra till?

– Att forskarna upptäcker sjukdomar tidigare. Om mitt deltagande kan bidra till det och nya framsteg blir jag stolt och glad!

VÅRA STÖRSTA ANSLAG 2023

STORA FORSKNINGSANSLAGET TILL KAROLINSKA

Hjärt-Lungfondens Stora forskningsanslag delas ut årligen sedan 2008 och är fondens största enskilda anslag. En forskare eller forskargrupp verksam i Sverige tilldelas en summa om 15 miljoner kronor över tre år. Anslaget ska skapa förutsättningar för ett avgörande forskningsgenombrott.

I regel delas anslaget ut av H.K.H. Prins Daniel, som är hedersordförande i Hjärt-Lungfondens styrelse.

Anslaget gick 2023 till **Peder Olofsson**, professor vid Karolinska institutet. Han tilldelades anslaget för sin forskning som undersöker om åderförkalkning kan minskas genom att påverka de nervsignaler som når blodkärlsväggen. Under 2023 tog Hjärt-Lungfonden fram en rapport där samtliga anslagstagare sedan starten för 15 år sedan berättar om sina forskningsprojekt. Rapporten kan beställas och laddas ned på Hjärt-Lungfondens hemsida.

FEM FICK FORSKARTJÄNSTER

Fem forskare tilldelades Hjärt-Lungfondens forskartjänster under 2023:

Ljubica Perisic Matic, Stockholm, som forskar om de glatta muskelcellernas roll vid hjärt-kärlsjukdom.

Joakim Nordanstig, Göteborg, som forskar om benartärsjukdom.

Michael Hultström, Uppsala, som forskar om det livshotande tillståndet högerkammarsvikt.

Ellen Ostenfeld, Lund, som forskar om hjärt- och lungsjukdomen pulmonell hypertension, PAH.

Olof Gidlöf, Lund, som forskar om hjärtsvikt.

PRINS DANIELS ANSLAG FÖR YNGRE LOVANDE FORSKARE TILL LUND

Hjärt-Lungfonden strävar efter att lyfta fram särskilt framstående forskare tidigt i deras karriärer, och har ett särskilt anslag för ändamålet på sex miljoner kronor som fördelas över tre år. Detta stora anslag ger forskaren möjlighet att arbeta koncentrerat med att nå ett forskningsgenombrott inom hjärt- eller lungforskning som bedöms få

stor betydelse för patienterna. Anslaget delas ut av H.K.H. Prins Daniel.

Prins Daniels anslag för yngre lovande forskare gick 2023 till docent **Karin Tran Lundmark** vid Lunds universitet.

Hon forskar om den ovanliga hjärt- och lungsjukdomen pulmonell arteriell hypertension, PAH, där botande behandling saknas.

TVÅ STORA ANSLAG TILL PREVENTIONSFORSKNING

För tredje gången delade Hjärt-Lungfonden under 2023 ut ett anslag på totalt 6 miljoner kronor fördelat över tre år till forskning om prevention och levnadsvanor med stöd av Norheds stiftelse. En nordisk bedömningsgrupp bestående av fem personer valde i februari ut en handfull ledande

forskare som kallades till intervjuer. Anslaget tilldelades docent **Lorena Fernández de la Cruz**, Karolinska institutet. Hon undersöker hur man kan minska den förhöjda risken för hjärt-kärlsjukdom hos personer med tvångssyndrom. Utöver detta delade fonden 2023 för andra gången ut ytter-

ligare ett preventionsinriktat anslag i egen regi på totalt 3 miljoner kronor. Det gick till professor **Carl Johan Sundberg**, Karolinska institutet, som fick anslaget för forskning som undersöker effekterna av trappgång. Även detta anslag löper över en treårsperiod.

EN NY FORSKNINGSTRATEGI OCH NYA ANSLAGSFORMER

EN NY FORSKNINGSTRATEGI

Hjärt-Lungfondens nya forskningsstrategi var klar vid årsskiftet 2022–2023. Den är resultatet av ett samarbete mellan Hjärt-Lungfondens forskningsråd, fondens styrelse och kansliet. Strategins fokus sammanfattas i artikeln till höger.

– Arbetet med forskningsstrategin erbjöd ett bra sätt att tänka igenom och definiera vilken forskning som vi bör stödja för att nå vår vision – en värld fri från hjärt-, kärl- och

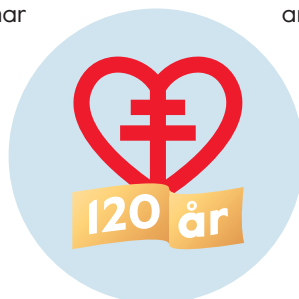
lungsjukdomar, säger forskningsrådets ordförande **John Pernow**, professor i kardiologi vid Karolinska institutet.

– Strategin beskriver vår vision och hur vi vill nå den, nämligen genom att stödja klinisk relevant forskning som kan komma individer och samhället till godo. Strategin beskriver också den bedömningsprocess som garanterar att det är den absolut bästa forskningen som får medel, säger han.

JUBILEUMSANSLAG NYHET I FLORAN AV ANSLAG

Under 2023 fattades beslut att instifta ett särskilt jubileumsanslag inför fondens 120-årsjubileum 2024. Hjärt-Lungfondens forskningsråd har identifierat att forskare i mellankarriärstadiet ofta har svårt att få anslag och därför är det nya anslaget riktat till denna grupp. Forskare som har disputerat för 7–15 år sedan är kvalificerade att söka.

Ett annat krav är att projekten ska omfatta minst en klinisk och en translationell forskare. Satsningen är bred och anslaget är tänkt att fördelas till forskare vid flera universitet. Varje beviljat anslag består av fem miljoner kronor som fördelas under en treårs-

period. Ambitionen är att minst fyra projekt ska beviljas anslaget – men beroende på kvaliteten på ansökningarna kan det både bli färre och fler. Ansökningarna ska bedömas av en nyskapad internationell bedömar-grupp. De bästa sökandena kommer att kallas till intervjuer.

I övrigt var anslagsformerna 2023 samma som föregående år. En nyhet är dock att de tidigare projektanslagen har separerats i två typer: projektanslag och nationella samverkansprojekt. Genom att nationella samverkansprojekt nu söks separat kan de enklare särskiljas från de mer personliga projektanslagen.

STRATEGI MED TVÅ FOKUS

Hjärt-Lungfondens nya forskningsstrategi har två fokus:

1. Patientnytta
2. Excellent hjärt-, kärl- och lungforskning.

När det gäller patientnytta handlar det bland annat om att forskningen ska öka kunskapen om vem som riskerar att drabbas av sjukdom och varför, bidra till förbättrade diagnosmetoder och behandlingsformer samt förbättra livskvaliteten och förlänga överlevnaden hos personer med hjärt-, kärl- och lungsjukdom.

Inom området excellent forskning betonar strategin att stöd ska ges till svensk forskning av högsta kvalitet, att fonden vill skapa de bästa förutsättningarna för forskare i alla karriärstadiet samt vikten av hög kännedom och högt förtroende för den forskning som fonden finansierar.

GÅVORNA GÅR TILL TOPPFORSKNING

Forskarna som får medel av Hjärt-Lungfonden levererar forskning av högsta kvalitet. Det visar den förnyade bibliometriska undersökning som fonden lät göra 2023.

Hjärt-Lungfonden gav redan 2022 konsultbolaget Damvad uppdraget att undersöka hur forskarna som får medel från Hjärt-Lungfonden presterar genom en så kallad bibliometrisk analys. Uppdraget bestod i att kartlägga forskningslandskapet inom hjärt- och lungforskning i Sverige när det gäller vetenskapliga publikationer. Sedan skulle man klargöra var forskarna som får medel från Hjärt-Lungfonden befinner sig i detta landskap.

Undersökningsföretaget, som sedan dess bytt namn till Amsterdam Data Collective, genomförde under 2023 på Hjärt-Lungfondens uppdrag en uppdaterad biblio-

metrisk analys. Den omfattade publikationer under perioden 2017–2022.

Resultaten är fortsatt glädjande för Hjärt-Lungfonden och dess givare. Skänker man gåvor till Hjärt-Lungfonden kan man vara trygg med att pengarna går till forskning av hög kvalitet.

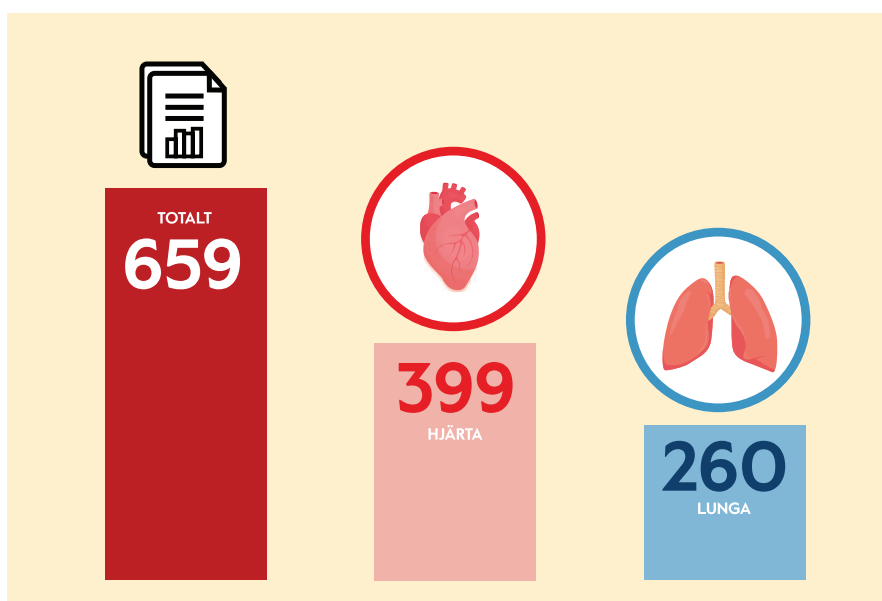
Enligt analysen publicerades under 2022 hela 659 vetenskapliga artiklar som var finansierade av fonden, varav 399 inom hjärta och 260 inom lunga. På lungområdet är detta en exceptionellt hög siffra, antalet publikationer var den högsta sedan åtminstone 2016.

Under hela studieperioden 2017–22

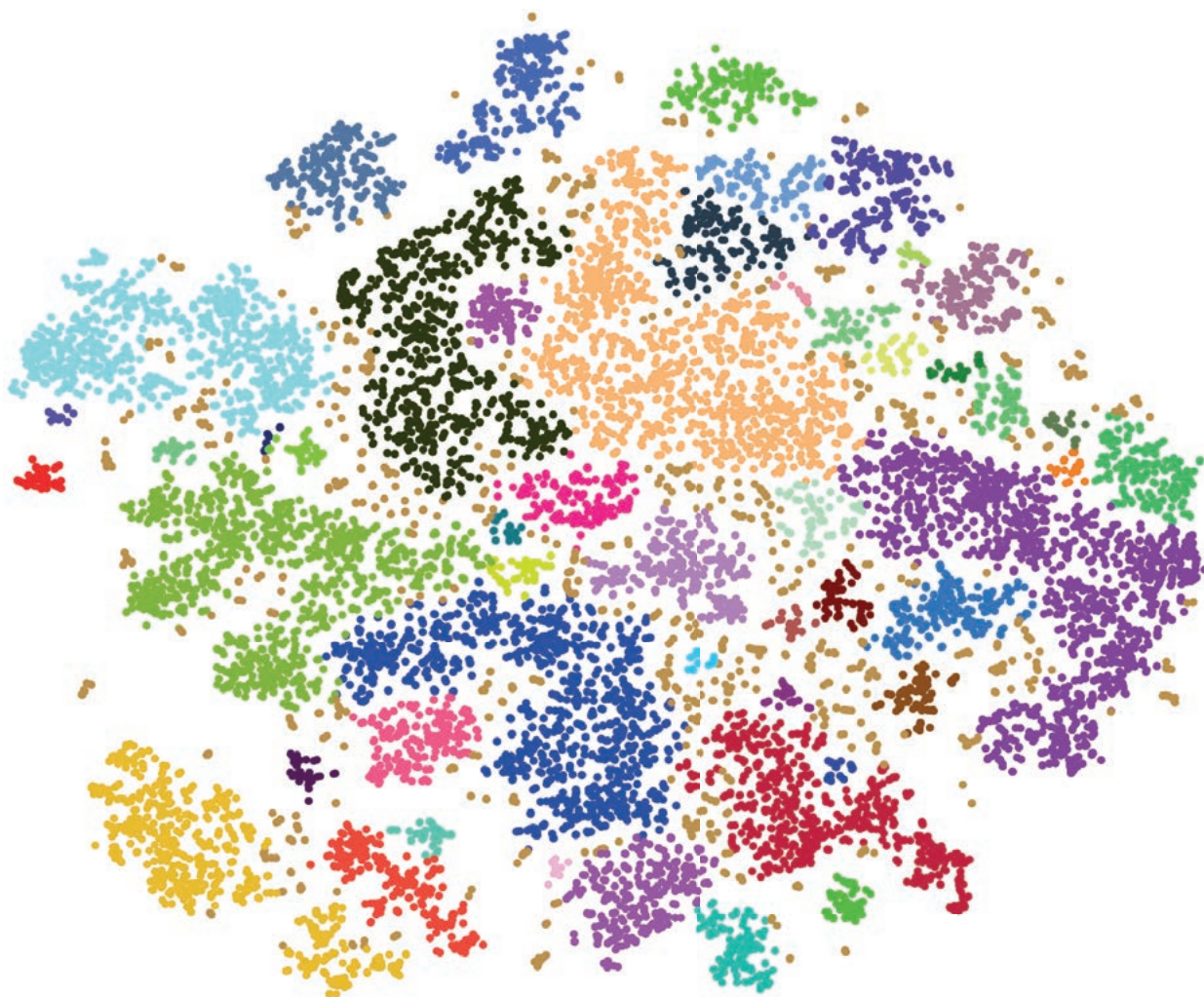
identifierades totalt 2 834 publikationer finansierade av Hjärt-Lungfonden inom hjärtområdet. Motsvarande siffra på lungsidan är 1 351 publikationer.

Artiklarna publiceras dessutom ofta i topprankade tidskrifter. Särskilt gäller detta på hjärtområdet där 5 procent av artiklarna 2017–22 publicerades i de allra högst rankade tidskrifterna (topp 1 procent).

– Det här är mycket glädjande data. Utvärderingen bekräftar att den forskning vi finansierar fortsätter att göra skillnad och bidrar till viktiga framsteg. Skänker

Enligt Amsterdam Data Collectives undersökning 2023 publicerades totalt 659 vetenskapliga artiklar under 2022 med stöd av Hjärt-Lungfonden, varav knappt 400 på hjärt-kärlområdet

Analysföretaget Amsterdam Data Collectives klusteranalyser visar att forskningsområdena inom svensk hjärtforskning i hög grad överlappar varandra. I bilden ovan från analysen 2022 har publikationer som delar nyckelord kopplats ihop i kluster i olika färger. Varje punkt motsvarar en vetenskaplig artikel.

man pengar till Hjärt-Lungfonden kan man vara säker på att pengarna går till forskning av hög kvalitet, säger Mira Ernkvist, forskningschef på Hjärt-Lungfonden.

– Det är också en fortsatt bekräftelse på att vårt forskningsråd gör ett utmärkt arbete när de väljer ut den forskning som vi ska finansiera.

Av de finansierade publikationerna inom hjärtområdet som publicerades under 2022 återfanns flest inom kategorin Övrigt hjärta, 108 stycken av 399. Näst flest publikationer återfanns inom området ateroskleros, åderförfattning, med 87 stycken av 399. Övrigt hjärta-kategorin kan komma att minska framöver, eftersom sjukdomsområdena har förtydligats och specificerats i samband

med antagandet av Hjärt-Lungfondens nya forskningsstrategi (se sidan 27).

Av de finansierade publikationerna inom lungområdet som publicerades under 2022 tillhörde flest området astma. 100 stycken av de 260 finansierade publikationerna tillhörde denna kategori. Näst flest publikationer återfinns inom området KOL, 69 stycken av 260. Stockholm är inte överraskande den ort som flest publikationer inom både hjärta och lunga kan kopplas till under studieperioden 2017–22.

Näst flest publikationer inom hjärta kan kopplas till Göteborg, följt av Lund och Malmö. På lungsidan är näst flest publikationer knutna till Uppsala följt av Göteborg och Lund.

PÄIVI UNENGE:

”JAG FICK EN CHOCK NÄR JAG DRABBADES AV SARKOIDOS”

För tio år sedan var Päivi Unenge kärnfrisk och åt inga mediciner. Men under en resa till hemlandet Finland drabbades hon av hjärtstopp. På sjukhuset fick Päivi veta att hon hade sarkoidos i lungor, hjärta och lymfkörtlar.

Päivi Unenge, 59, blev sjuk för tio år sedan. Hon hade diffusa symtom som hjärtklappning, ledvärk och hosta som kom och gick.

– Jag sökte vård många gånger men alla värden var normala. Hjärtat såg fint ut men jag hade många extra slag. Varje gång skickade de hem mig utan diagnos, berättar hon.

Dagarna blev till veckor och veckorna till månader. Päivi mådde allt sämre. Vid ett tillfälle sent en kväll slog hjärtat så snabbt att Päivi blev rädd. Hennes son ringde 112. Väl inne på sjukhus frågade läkaren om hon led av panikångest och utmattning.

– Men jag var inte stressad och det sa jag till honom. Jag kände mig sjuk utan att ha en sjukdom.

När ohälsan kopplade ett rejält grepp om Päivi var hon på besök hos sina föräldrar i hemstaden Helsingfors.

– Tröttheten och hjärtklappningen ledde till att jag bara låg i deras soffa. Jag orkade inte ens sitta upp och jag fick hjälp till toaletten. Där tuppade jag av och pappa kände ingen puls.

Päivi hade drabbats av ett hjärtstopp.

– Pappa gjorde hjärt-lungräddning på mig och mamma ringde en ambulans. Jag vaknade

upp på sjukhuset men tuppade av igen. Det var hemskt, konstaterar hon.

Päivi blev inlagd och efter en kort undersökning av hjärtat ställdes diagnosen hjärtsarkoidos. Efter ytterligare undersökningar stod det klart att sjukdomen även fanns i Päivis lungor och lymfsystem.

– Jag som alltid har varit en frisk person och knappt tagit en huvudvärkstablett var drabbad av sarkoidos. Det var en jättechock. Mina barn var 13 och 17 år, jag bodde ensam och drev eget. Jag visste inte hur livet skulle bli.

Päivi fick en ICD pacemaker, som övervakar hjärtats rytm och skyddar mot för långsam puls och kan bryta livshotande hjärtrusningar, inopererad. Hon fick också mediciner.

– Sjukdomen kan försvinna lika mystiskt som den uppkommer. Det finns många olika behandlingar men inget botemedel. Jag har kortison och en biologisk medicinering som håller min sjukdom i schack och passar mig. Men om inget hjälper kan det

PÄIVI UNENGE

Ålder: 59

Familj: Två vuxna barn, föräldrar i Finland och hunden Pepe.

Bor: Saltsjö-Boo utanför Stockholm.

Gör: Arbetar som illustratör och grafisk designer i det egna företaget

Fritid: Påta i trädgården, åka ut med sin båt, göra äventyr i skogen med Pepe och resa.

leda till att man tvingas byta organ eller till och med avlida i sjukdomen.

Att sjukdomen började i hjärtat är relativt ovanligt, oftast är det i lungorna som symtomen först visar sig.

– För mig är det sjukdomen i hjärtat som ställer till det mest. När sarkiodosen är som mest aktiv känner jag att all ork är borta och hjärtat får jobba hårt. Ibland kan det slå i r80 när jag gör en enkel sak som att borsta tänderna. Det är otroligt obehagligt.

Ibland är Päivi orolig att sjukdomen ska bli sämre men hon försöker leva här och nu, ta vara på

de dagar som är fina och bra. Att bo ensam, kan ibland vara skrämmande. Men Päivi har en granne som hon kan ringa när som helst om det behövs. En annan viktig rutin är att varje morgon skicka ett sms till sina föräldrar.

Undersökningar visar att Päivis hjärta har repat sig bra men sarkiodosen finns kvar både i hjärta, lungor och lymfkörtlar.

– Jag kämpar och försöker ha ett positivt sinnelag. Att lägga sig ned och ge upp är inte min grej. Varje måndag när jag vaknar är jag tacksam för att jag har fått ännu en måndag att andas, säger hon och ler.

SARKOIDOS – EN GÅTFULL SJUKDOM

Sarkoidos drabbar i nio fall av tio lungorna, men kan angripa organ som hjärta, hud och lymfsystem. Läkarna vet inte varför sarkoidos uppkommer, bara att sjukdomen är av inflammatorisk karaktär. Sjukdomen karaktäriseras av så kallade granulom som kan bildas i princip var som helst i kroppen.

Vanliga symtom vid akut sarkoidos är en allmän sjukdomskänsla, hög feber, torrhosta, blårröda fläckar på underbenen (vanligast hos kvinnor), svullna fotleder (vanligare hos män) samt värk i muskler och leder. Vid smygande debut av sjukdomen förekommer ofta torrhosta, trötthetskänsla, något förhöjd kroppstemperatur och ibland viktnedgång.

Omkring 160 per 100 000 personer i Sverige lever med sarkoidos, och cirka 11 per 100 000 personer insjuknar årligen i sjukdomen.

Omkring 30 personer avlider årligen i Sverige med sarkoidos som angiven dödsorsak. Män insjuknar främst mellan 30 och 50 års ålder, medan kvinnor oftast insjuknar mellan 50 och 60 år.

KUNSKAPS- SPRIDNING OCH PÅVERKANSARBETE

Fler människor lider och dör av hjärt- och lungsjukdomar än av något annat i Sverige och världen. Att sprida information om sjukdomarna och stärka förutsättningarna för prevention, forskning och vård är därför viktiga delar i Hjärt-Lungfondens arbete. Mycket har genomförts under 2023.

Intressepolitisk påverkan och opinionsbildning ingår i Hjärt-Lungfondens arbete. Politiska beslutsfattare är en viktig målgrupp eftersom de ytterst fattar beslut om vilka förutsättningar som ska gälla. Fonden vill medverka till en positiv utveckling inom tre fokusområden: prevention, forskning och vård.

Driva och synliggöra

Under 2023 har arbetet bland annat mynnat ut i en aktiv dialog med beslutsfattare och tjänstemän, remissyttranden, debattartiklar och aktiviteter. Allt för att synliggöra och driva våra prioriteringar inom sunda matvanor, fysisk aktivitet, tobak och nikotin samt luftföroreningar. Behovet av åtgärder på samhällsnivå för att underlätta hälsosamma levnadsvanor är också en viktig och central fråga för Hjärt-Lungfonden.

Arbete för mer rörelse

Hjärt-Lungfonden synliggör och sprider kunskap för att påverka. Under 2023 har Hjärt-Lungfonden bland annat diskuterat hur man kan åstadkomma bättre matmiljöer som gör det lättare att välja hälsosam och hållbar mat. Hjärt-Lungfonden har även arbetat aktivt för att få politiker att ytterligare lagstifta för att nikotinprodukter inte blir attraktiva och tillgängliga för barn och unga. Att bryta stillasittande och främja fysisk aktivitet har varit andra viktiga fokusområden. Under året har Hjärt-Lungfonden även också haft flera möten med politiker kring luftföroreningar i Sverige och hur det påverkar hälsan, läs mer på sidan 33.

Hjärt-Lungfonden vill medverka till en positiv utveckling inom

3

fokusområden:
**PREVENTION,
FORSKNING OCH
VÅRD**

FYRA OMRÅDEN FÖR FONDENS PREVENTIONSARBETE:

- ⇒ MATVANOR
- ⇒ FYSISK AKTIVITET
- ⇒ TOBAK OCH NIKOTIN
- ⇒ LUFTFÖRORENINGAR

ÖKA KUNSKAPEN KRING HÄLSOSAM MAT

UNICEF SVERIGE och Hjärt-Lungfonden bjöd under 2023 in ungdomar och beslutsfattare för att diskutera hur man kan åstadkomma matmiljöer som gör det lättare att välja en mer hälsosam och hållbar mat. Bland annat vill vi öka tillgängligheten på hälsosam mat, minska exponering och utbud av nyttig mat samt öka undervisningen i hemkunskapen.

NYA NIKOTINPRODUKTER OROAR

Användandet av nya nikotinprodukter som nikotin-snus och e-cigarett ökar lavinartat bland Sveriges unga. Hjärt-Lungfonden har under året arbetat mot politiker för ytterligare lagstiftning.

VIKTIGT RÖRA SIG PÅ JOBBET

Tillsammans med GIH och HPI HEALTH PROFILE INSTITUTE arrangerade Hjärt-Lungfonden under 2023 ett välbesökt seminarium om fysisk aktivitet i arbetslivet.

RABATT OCH PLACERING ÖKADE BRÖDFÖRSÄLJNING

Inom ramen för initiativet FOLKHÄLSA FÖR ALLA har Hjärt-Lungfonden tillsammans med Cancerfonden gett ut rapporten "Lättare val för folkhälsan" som visar att livsmedelsbutiker har en avgörande roll för att främja hälsosamma matvanor i befolkningen. För att ta reda på hur butiksmiljön kan påverka barnfamiljer att göra hälsosamma val i matbutiker gjordes en undersökning i tre livsmedelsbutiker. Resultatet visade bland annat att rabatt på nyttigt bröd ökade försäljningen med 198 procent.

VERKA FÖR EN BÄTTRE LUFT

Att arbeta för en bättre luft med minskade luftföroreningar är viktigt för Hjärt-Lungfonden eftersom det bidrar till en bättre hälsa. Under 2023 har fonden bland annat:

- Haft möten med politiker i Sverige samt på EU-nivå där man tillsammans med ASTMA & ALLERGIFÖRBUNDET bistått med kunskapsunderlag.
- Skrivit debattartiklar om behovet av ett mer strukturerat arbete kring luftfrågor med mätning, uppföljning och åtgärder.
- Skrivit brev och remissvar till svenska politiker och EU-parlamentariker i ämnet kring luftföroreningar.
- Medverkat i "SALTSJÖBADEN WORKSHOP". Syftet var att diskutera policy, rekommendationer och kommunikationsbehov utifrån luftföroreningars effekter på hälsan.

FRAMSTEG KRING FYSISK AKTIVITET

I juni 2023 presenterade en regeringskommitté ett 30-tal förslag på hur samhället kan bryta stillasittandet och främja fysisk aktivitet. Under året har Hjärt-Lungfonden arbetat för att förslagen ska bli verklighet. I december beslutade regeringen att genomföra två av förslagen:

- Att Folkhälsomyndigheten ska sammanställa beräkningar av vad stillasittandet kostar och hur mycket pengar samhället skulle spara på ökad fysisk aktivitet och minskat stillasittande.
- Att SBU ska se över kunskapsunderlagen för att främja hälsa och fysisk aktivitet i hälso- och sjukvård, omsorg och socialtjänst.

HÄR KAN DU MÖTA OSS

I Hjärt-Lungfondens ändamål ingår att informera om hjärt-, kärl- och lungsjukdom. Vi ska också öka kunskapen om hur viktig forskningen är för ett längre och friskare liv. Detta gör vi på flera sätt.

POPULÄRA SKRIFTER FÖR ALLA

Hjärt-Lungfondens skriftserie om hjärt- och lungsjukdomar kopplade till forskning är viktiga för att sprida information. I dagsläget finns det 32 olika skrifter och faktablad om sjukdomar och riskfaktorer. 2023 togs skriften "Blodfetter" fram samt ett faktablad om riskerna kring "Tobak och nikotin". Skrifterna är gratis att beställa och ladda ned från fondens hemsida.

DET GÄLLER OSS ALLA

Under 2023 har Hjärt-Lungfonden fortsatt att utveckla kommunikationskonceptet "Det gäller oss alla". Det har bland annat inkluderat en bred spridning via massmedier, som TV och dagspress, vilket har gett goda resultat. Bland annat nådde vi vårt högsta observationsvärde någonsin med vår julkampanj. Under året har fonden dessutom utvecklat den digitala dialogen med givarna, bland annat i sociala medier. Under 2023 dubblerades även antalet gåvor via vår hemsida i jämförelse med året innan.

JUBILEUM PÅ GÅNG

Inför Hjärt-Lungfondens 120-årsdag har det pågått ett febrilt arbete hos fonden. Inte minst för att planera aktiviteter, kunskapsspridning och insamling under 2024. Hösten inleddes med ett samarbete med ett större mediehus med syfte att nå ut på nya sätt till fler.

HJÄRT-LUNGFONDEN I SOCIALA MEDIER

Hjärt-Lungfonden syns i sociala kanaler – Facebook, Instagram, X och på LinkedIn där vi har ett stort antal följare som ständigt ökar. Här syns drabbade och anhöriga, tips och ibland tar andra över våra konton som gäster.

FLERA TUSEN I VÅRA FB-GRUPPER

På Facebook har Hjärt-Lungfonden skapat och bjudit in medlemmar till tolv olika Facebook-grupper för olika sjukdomsområden. Under förra året fanns det drygt 7900 medlemmar som delade sin historia och gav varandra stöd och råd. Vi hoppas att fler hittar dit!

MÖTEN OCH MEDICINSKA MÄSSOR

Att möta vårdpersonal, drabbade och forskare är ett viktigt uppdrag för Hjärt-Lungfonden. Under 2023 deltog vi på flera medicinska mässor samt arrangerade Hjärt-Lungdagarna i Stockholm. Vi har även arrangerat möten i samband med utdelningar av våra stora anslag samt för att informera om vår satsning SCAPIS.

UPPSKATTAD TIDNING SNART I NY FORM

Hjärt-Lungfondens tidning **FORSKNING FÖR HÄLSA** kom i fjol ut med fyra nummer. I tidningen kunde man läsa om forskning, drabbade och Hjärt-Lungfondens insamling.

Tidningen kan också läsas i mobilen eller på datorn. Under året har redaktionen arbetat med att ta fram en ny form och delvis nytt innehåll till tidningen. Resultatet av detta kommer under våren 2024.

RAPPORTER FÖR KUNSKAP

Rapporter är viktiga i fondens informationsarbete och sprider kunskap om den senaste forskningen. Under förra året gav Hjärt-Lungfonden ut flera viktiga och läsvärda rapporter:

- ➔ **Forskning i världsklass**
– femton år med Hjärt-Lungfondens stora forskningsanslag.
- ➔ **Forskning för framtiden**
– 10 år med Prins Daniels anslag för yngre lovande forskare
- ➔ **Effektrapporten 2023**

Samtliga finns att beställa via vår hemsida.

2,5 MILJONER BESÖK

Hjärt-lungfonden.se är en välbesökt plattform där vi sprider kunskap om de sjukdomar vi arbetar med och där besökare bland annat kan läsa nyheter om forskning, berättelser om drabbade och närstående, ta del av vår forskningsstrategi och få veta hur den forskning som vi finansierar väljs ut. På webbplatsen berättar vi om vårt påverkansarbete och där kan du beställa och ladda ner material. Webbplatsen hade nära **2,5 MILJONER** unika besök under 2023 vilket är en rejäl ökning sedan 2022.

AMBASSADÖRER

Hjärt-Lungfonden har tagit hjälp av viktiga personer för att nå ut med fondens budskap. En av dem är fotbollsproffset **Nathalie Björn** som förlorade sin bonuspappa i hjärtstopp. Stroke-drabbade **Annika Gaardsdal**, som driver instagramkontot Kastastroke, är en annan viktig ambassadör.

VI SYNS I MEDIA

Under förra året var fonden med i en av kanalernas morgonsoffor i genomsnitt en gång i månaden. En unik chans för drabbade att berätta sin historia och för oss att förmedla viktiga forskningsresultat och belysa vikten av att fler gåvor innebär mer forskning. Pressgenomslaget 2023 resulterade i

ÖVER 2000 INFÖRANDEN

och ett annonsvärde motsvarande över 80 miljoner kronor. Störst spridning fick en nyhet från Swedeheart om stress och hjärtinfarkt inför midsommar och andra storhelger. På andra och tredje plats kom pressutskick om vår satsning SCAPIS. Nyheterna handlade om myten kring ofarlig fetma och komplikationer vid graviditet kopplat till hjärt-kärlsjukdom. Flest införanden, 91 artiklar och inslag – fick ett pressmeddelande om värmeböljan i somras.

HELENA SKRIVER HISTORIA

Ett år innan Hjärt-Lungfonden fyllde 120 år kom historikern Helena Johansen till fonden för att sammanställa organisationens historia. Hon har gått igenom arkivet hos Riksarkivet samt skrivit ned Hjärt-Lungfondens historia.

MICKE SANDSTRÖM:

”FORSKNINGEN RÄDDADE MITT LIV”

För Micke Sandström kom hjärtfelet som en överraskning när han mönstrade. Det upptäckta blåsljudet ledde långt senare till en förstorad aorta och en mekanisk hjärtklaff.

– Idag mår jag bra och känner mig frisk, konstaterar han.

Micke Sandström, 53, tar emot oss i sin fotostudio på Östermalm i Stockholm. Här fotar han artister, skådespelare och en och annan produkt. Han har gjort sig känd som rockfotograf och har under de sista tjugo åren fotat hundratals konserter och spelningar.

– Jag frilansfotograf och det är otroligt roligt, säger han.

Det var när Micke Sandström skulle mönstra i slutet av 1980-talet som läkarna upptäckte att det fanns ett blåsljud på hans hjärta.

– Jag hade aldrig känt av det och ingen hade upptäckt det. Läkaren berättade att blåsljudet inte var farligt men att jag behövde gå på kontroller varje år. Jag blev frikallad. Och det tyckte jag bara var bra, säger Micke och skrattar.

Livet rullade på, Micke utbildade sig till musiker vid en folkhögskola i Skåne. På skolan fanns ett mörkrum och Micke upptäckte att det var roligt och kreativt att fotografera. Intresset tog över och till sist blev det hans yrke. Han flyttade till Stockholm och blev tillsammans med Jenny. 2012 väntade paret sitt första barn. Det var också då som beskedet kom, Micke behövde göra en hjärtoperation.

– Jag fick veta att min aorta hade vidgat sig

och läkarna behövde sätta in en ny hjärtklaff av metall. Annars fanns det risk för att jag skulle dö. Då blev jag rädd. Det var många tankar, jag hade fyllt 41 år och skulle bli pappa.

Han ser ned på sina händer och säger att han blir rörd av minnet.

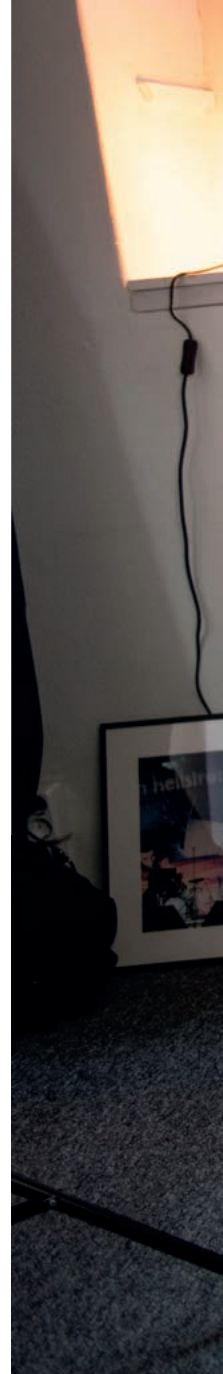
– Vi skulle bli föräldrar... och de ville operera mitt hjärta. Det var mycket oro, minns han.

När Konrad hade hunnit bli två månader var det dags.

– Det var väldigt jobbigt att säga hej då till Konrad och familjen innan de rullade i väg mig genom korridorerna. Tänk om jag inte skulle komma tillbaka? Inte vakna?

Operationen tog en hel dag och läkarna lagade Mickes aorta med medicinsk Gore-Tex samt opererade in en mekanisk hjärtklaff. Ett ärr över hela bröstkorgen minner om vad han har gått igenom. Men där finns också ett ljud. Han ber oss vara tysta och lyssna.

– Hör ni tickandet? Det min klaff som låter. När jag vaknande efter operationen hörde jag bara det ljudet. Jag tyckte att det lät väldigt

MICKE SANDSTRÖM

Ålder: 53 år

Bor: Eskilstuna

Familj: Sambon Jenny och sonen Konrad, 10 år.

Gör: Rock/konsert/teaterfotograf

Intressen: Spela musik, umgås med familj och vänner.

högt och var störande. Men numera är jag van och störs inte av det.

Efter operationen väntade en lång rehabilitering. Läkarna hade förvarnat om att all ork och kondition skulle vara borta. De fick rätt.

– Det var en konstig känsla, från att ha varit stark och med bra flås till att inte orka någonting. Jag fick hjälp med det mesta och det tog lång tid att få tillbaka kondition och ork. Jag fick inte lyfta Konrad och Jenny fick fixa allt. Jag orkade inte ens gå runt huset den första tiden.

Men idag är Micke både stark och frisk.

– Jag är enormt tacksam. Idag mår jag bra och känner inte av några problem med mitt hjärta. Livet är bra.

Genom åren har Micke Sandström samlat in över 100 000 kronor till Hjärt-Lungfonden. Via sina kanaler har han auktionerat ut foton på artister och pengarna det har genererat har han skänkt till fonden.

– Tack vare forskningen lever jag. Det är en självklarhet att fortsätta stötta det som räddar liv. Min operationsdag kallar jag för min andra födelsedag och då brukar jag ibland skapa en auktion. Det ska jag fortsätta med, säger han.

ALLT BÄTTRE BEHANDLING AV KLAFF- SJUKDOMAR

Hjärtklaffsjukdomar kan drabba människor i alla åldrar – från de allra minsta som föds med klaffel till den som drabbas av en hjärtinfarkt mitt i livet.

Den allra vanligaste hjärtklaffsjukdomen yttrar sig i en förträngning på aortaklaffen, så kallad aortastenosis.

Ungefär 2 procent av dem som är över 65 år och 5 procent av alla över 80 år drabbas.

Den näst vanligaste klaffsjukdomen är läckage i mitralklaffen.

Vanligtvis ger förvärvade klaffsjukdomar inga eller små besvär till en början. En del personer förblir helt besvärsfria trots sitt klaffel, medan andra så småningom känner av fler symtom i takt med att klaffelet förvärras. Besvärerna kan variera betydligt från lätta symtom till akuta tillstånd som kräver omedelbar behandling. Vanliga tecken är att man blir mer andfådd, att orken och konditionen gradvis blir sämre.

Tack vare forskning kan kirurger idag byta ut en sjuk klaff mot en protes. På senare år har metoderna förfinats och idag kan en skadad hjärtklaff lagas på en rad olika sätt.

INSAMLING

Hjärt-Lungfonden samlar in och delar ut pengar till utvald hjärt-lungforskning som leder till bättre diagnostik, behandling och vård och som ger aktuell kunskap om en hälsosammare livsstil. Vi stödjer forskning som ger fler människor ett längre och friskare liv.

480
MILJONER
KRONOR

Samlade Hjärt-Lungfonden in under 2023. Allt tack vare generösa bidrag från privatpersoner, företag, stiftelser och fonder.

ALLA GÅVOR ÄR VIKTIGA!

Den största delen av de insamlade pengarna kom från testamenten, regelbundna gåvor, minnesgåvor och insamlingsbrev. Även andra gåvoslag, som aktiegåvor, stora gåvor och företagsgåvor bidrog förra året till resultatet.

Fler människor lider och dör av hjärt-kärlsjukdomar än av något annat. Både i Sverige och världen. Vem som helst kan drabbas, du, din familj, dina vänner och människor du möter. Hjärt-Lungfonden kan idag ståta med att vi har funnits i 120 år i kampen mot våra största folksjukdomar. Det var den 28 februari 1904 som Nationalföreningen mot tuberkulos bildades – vår föregångare.

Beroende av gåvor

Under de 120 år som har gått har gåvor från privatpersoner och företag varit centrala för att Hjärt-Lungfonden ska kunna göra utdelningar av forskningsmedel. Under 2023 samlade fonden in 480 miljoner kronor och delade ut rekordbeloppet 594 miljoner kronor. Den exceptionellt stora utdelningen, som ju är större än insamlingen, beror på att man under året har gjort en ny stor investering i SCAPIS, den stora befolkningsstudie som Hjärt-Lungfonden är huvudfinansiär till.

Det saknas pengar

Tack vare vårt arbete och forskarnas långsiktiga och idoga arbete lever den som idag drabbas av hjärt-lungsjukdom mellan tretton och femton år längre än för 30 år sedan. Dessutom har livskvalitén för den som drabbas stadigt blivit bättre för de miljontals drabbade. Vad är verklighet i morgon? Allt är möjligt men vi behöver mer forskning och det saknas pengar. Forskningen är helt beroende av pengar från privatpersoner, företag, stiftelser och fonder.

Fler nya genombrott

Forskningen är lösningen – den ger oss ny kunskap som leder till att fler får ett längre och friskare liv. Bakom oss har vi över hundra år av banbrytande framsteg och vi står inför flera nya genombrott.

FLER GÅVOR – MER FORSKNING – FLER FRISKA ÅR

Forskning är en lönsam investering. Mer pengar till forskning resulterar i bättre behandlingar, att färre människor dör för tidigt och i stället får fler friska år.

TRYGGT GIVANDE!

Hjärt-Lungfondens arbete kontrolleras av Svensk insamlingskontroll. De granskar att vi följer de regler som gäller för insamlingsorganisationer med 90-konto i Sverige.

PROJEKT HAR LETT TILL FLER HJÄRTSTARTARE

IF, Philips och Dahl Medical är partners till Hjärt-Lungfonden i det treåriga initiativet "HJÄRTSÄKRAT GRANSKAP", där privat-

personer och föreningar kan köpa eller starta en insamling för inköp av en hjärtstartare till sitt bostadsområde. Samarbetet har hittills lett till att 160 nya hjärtstartare har kunnat placeras ut runt om i landet. En givmild givare skänkte också **ÅTTA MILJONER KRONOR** till projektet efter att ha läst en artikel om det i vår tidning Forskning för hälsa!

POSTKODLOTTERIET

2023 delade Postkodlotteriet ut **21 MILJONER KRONOR** till Hjärt-Lungfonden. Tack vare Postkodlotteriet och dess lottköpare får Hjärt-Lungfonden ett viktigt bidrag till forskningen om hjärt-lungsjukdomar.

FÖRETAGSSAMARBETEN

Under 2023 utökade Hjärt-Lungfonden sin satsning på företag och partnerskap. Under året fortsatte vårt långsiktiga samarbete med vår huvudpartner Philips samt att man under hösten påbörjade ett nytt viktigt samarbete med Di Luca/Zeta – ett partnerskap som bidrar till forskning och kunskapsspridning under en längre tid.

MÅNGA SÄTT ATT SAMLA IN PENGAR

Under året fortsatte antalet givare strömma till Hjärt-Lungfonden, som alla bidrar till att göra forskningen möjlig. Viktiga dagar under året var **WORLD HEART DAY** och **ALLA BARNHJÄRTANS MÅNAD** i februari, för att uppmärksamma alla barn som föds med hjärtfel.

Hjärt-Lungfonden har under året utvecklat fler och enklare sätt att ge, bland annat kan givare swisha frivilliga summor via QR-koder.

SAMLA IN MER TILL FORSKNING

Vid årsskiftet finansierade fonden cirka **300 LÖPANDE FORSKNINGSPROJEKT**. Under 2023 fördelades 64 procent av utdelade medel till hjärt-kärlforskning och 36 procent till lungforskning. Förra året delade vi ut **594 MILJONER KRONOR** till forskningen. Men mer behövs – idag kan Hjärt-Lungfonden långt ifrån bevilja anslag till alla som söker – mer pengar behövs. Vi har samtidigt vuxit och fler väljer att bli regelbundna givare till Hjärt-Lungfonden och fler engagerar sig för den livsviktiga forskningen som gäller oss alla.

Se alla våra sätt att bidra på sidan 41.

DITT STÖD BETYDER ALLT!

Vi behöver bli fler som ger. Varje gåva till forskningen för oss ett steg närmare vårt gemensamma mål – att beseгра hjärt- och lungsjukdomar.

Besök hjärt-lungfonden.se/gava

SWISHA EN GÅVA: 90 91 92 7

PLUSGIRO: 90 91 92-7

BANKGIRO: 909-1927

GRATULATIONSÅVA

Det finns många anledningar att fira – födelsedagar, dop, examen och bröllop. Gratulera nära och kära med en gåva till forskningen. Den du uppvaktar får ett fint gratulationskort med en hälsning från dig.

Besök hjärt-lungfonden.se/gratulationsgava

EGEN INSAMLING

Starta en egen insamling och ta hjälp av släkt och vänner för att samla in pengar till hjärt-lungforskningen. Det är lätt att komma i gång och du kan själv beskriva vad just din insamling handlar om.

Besök hjärt-lungfonden.se/egen-insamling

TESTAMENTE

Genom att upprätta ett testamente kommer din omtanke och ditt personliga engagemang leva vidare och komma många till del. Ett fint sätt att stödja som ger hopp efter man tänkt på sina nära och kära först. Om man vill att en del av sin kvarlåtenskap ska gå till forskning måste man upprätta ett testamente. Vill du veta mer kan du kostnadsfritt beställa vår handledning.

Välkommen att kontakta Monica Carlsson på 08-566 242 06 eller besök hjärt-lungfonden.se/stodoss/testamente

MINNESGÅVA

Hedra någon som har stått dig nära och visa din omtanke i samband med begravningen. Vi sänder ett minnesblad med din personliga hälsning. Gåvan går till forskningen och finns kvar när blommor och kransar har blommat ut.

Besök hjärt-lungfonden.se/minnesgava eller ring 0200-882400

MÅNADSGIVARE

Som månadsgivare är du med och stödjer över 300 forskningsprojekt, och möjliggör långsiktig forskning som i förlängningen räddar liv. Du får också vår tidning Forskning för hälsa fyra gånger per år.

Besök hjärt-lungfonden.se/manadsgivare eller ring 0200-882400

FÖRETAG

Många företag stödjer oss i kampen mot hjärt- och lungsjukdomar. Bli ett hjärtvänligt företag ni också, så visar ni både personal och kunder att ni stödjer livsviktig forskning.

Välkommen att kontakta Helena Gavelin på helena.gavelin@hjärt-lungfonden.se eller besök hjärt-lungfonden.se/foretag

AKTIEGÅVA OCH ANDRA VÄRDEPAPPER

När du ger en gåva i form av aktier eller andra värdepapper betalar varken du eller Hjärt-Lungfonden någon vinstskatt (för ISK-placeringar gäller särskilda regler). På så sätt ökar värdet av din gåva väsentligt och det blir mer pengar till forskningen.

Välkommen att kontakta Jeanette Forslund på 0708-544 249 eller besök hjärt-lungfonden.se/aktiegava

EFFEKTRAPPORT 2024

Hjärt-Lungfonden är medlem i Giva Sverige, en branschförening med drygt 190 medlemsorganisationer som arbetar för tryggt givande. Som medlem åligger det oss att årligen rapportera utfallet av vårt arbete inom ramen för en effektrapport. Syftet är att visa givare, allmänhet och andra intressenter vilken nytta vi gör som organisation.

Giva Sverige använder en mall för denna effektrapportering. Nedan presenteras ett antal frågor baserade på denna mall som Hjärt-Lungfonden besvarar. I flera fall hänvisar vi till andra sidor i rapporten där den efterfrågade informationen finns.

Beskriv organisationen i termer av associationsform, verksamhetsområden och geografisk täckning.

Hjärt-Lungfonden är en ideell förening och insamlingsorganisation som samlar in medel till forskning inom hjärt- och lungområdet. Fondens kansli finns i Stockholm men det geografiska verksamhetsområdet är Sverige som helhet. Vi genomför aktiviteter i hela landet.

Redogör för rapporteringens avgränsningar med beaktande av till exempel verksamhetsområde och geografi.

Effektrapporten ansluter till de verksamhetsavgränsningar som gäller för organisationen som helhet.

Redogör för tidsperioden som rapporteringen gäller.

Rapporteringen avser 2023.

Beskriv problemet ni adresserar och för vilken/vilka målgrupp(er).

Problemet vi adresserar är utbredningen av hjärt- och lungsjukdom i samhället. Vidden av problemet beskrivs på flera ställen i denna rapport, till exempel på sidan 10 och 12. Vår målgrupp är i vid mening den svenska allmänheten. En ofta prioriterad målgrupp är de många personer som personligen är berörda av hjärt- och/eller lungsjukdom som patienter eller anhöriga.

Redogör för vilken typ av resurser ni använder för att nå tänkta effekter.

Hjärt-Lungfondens insamlings-, kommunikations- och påverkansarbete beskrivs på sidorna 32–35 samt 38–40 i denna rapport.

Redogör för vilka aktiviteter ni genomför för att nå tänkta effekter.

Hjärt-Lungfondens aktiviteter inom ramen för vårt insamlings-, kommunikations- och påverkansarbete beskrivs på sidorna 32–35 samt 38–40 och följande sidor i denna rapport. Forskningen kan också ses som den aktivitet som ytterst leder till de effekter vi eftersträvar, och fonden har en lång rad anslagsformer. Våra största forskningssatsningar beskrivs på sidorna 18–27.

Redogör för de effekter på längre sikt som ni vill åstadkomma, samt när i tid de förväntas realiseras.

Vår övergripande vision framgår på sidan 6. Längs vägen mot visionen är önskade effekter minskad förekomst och minskat lidande i hjärt-, kärl- och lungsjukdomar. Det är vanskligt att tidsätta önskade effekter. På insamlingsnivå är effektmålet en fortsatt ökning under kommande år.

Ange organisationens totala verksamhetskostnader för tidsperioden.

776 009 tkr (inklusive utdelningen till forskningen). Läs mer i vår årsredovisning som finns tillgänglig på vår hemsida.

Redogör för prestationer.

En bärande tanke med denna rapport är att redogöra för organisationens prestationer på olika nivåer. Sådana redovisas exempelvis på sidorna 18–27, 32–35 och 38–40.

Utvärdera prestationer i förhållande till använda resurser, tidigare resultat, andras resultat och/eller satta mål.

Här redovisas Hjärt-Lungfondens prestationer i form av insamlade och utdelade medel, snarare än utfallet av själva forskningen som är svårare att kvantifiera. För att möjliggöra en jämförelse över tid anges även föregående års utfall inom parantes.

Under 2023 uppgick Hjärt-Lungfondens insamlade medel till omkring 480 (447) miljoner kronor. Testamenten, regelbundna gåvor, minnesgåvor och bidrag baserade på insamlingsbrev stod för den största delen av insamlingen.

Under samma period fick Hjärt-Lungfonden in

ansökningar från forskare till ett värde av cirka 1,8 (2,0) miljarder kronor. Hjärt-Lungfonden kunde bevilja 33,0 (17,7) procent av dessa ansökningar om forskningsstöd. Fonden delade under 2023 ut 594 (359) miljoner kronor till hjärt-, kärl- och lungforskare i Sverige. Den högre utdelningen och beviljningsprocenten jämfört med föregående år beror till stor del på att stora avsättningar har gjorts under 2023 inför genomförandet av SCAPIS 2.

Räknat i antal forskningsprojekt gav Hjärt-Lungfonden 2023 totalt stöd till cirka 300 (300) sådana.

En bibliometrisk undersökning som genomfördes av företaget Amsterdam Data Collective på Hjärt-Lungfondens uppdrag 2023 (se sidan 28–29), jämförde publikationsnivåer och citeringsgrad hos forskare som HLF finansierar och andra forskare. Jämförelsen föll ut till fördel för forskarna som fått stöd av fonden.

Utifrån periodens resultat, dela lärdomar och vad ni avser göra för att upprätthålla och förbättra resultatet i framtiden.

En viktig lärdom på senare tid har varit att varken samhällsutmaningar som covidpandemin, en ekonomisk lågkonjunktur med hög inflation eller uppblåsande krig i Europa och Mellanöstern behöver påverka insamlingen negativt. För att upprätthålla insamlingens positiva utveckling framöver kommer Hjärt-Lungfonden att fortsätta att arbeta enligt fungerande insamlingskoncept och utveckla nya.

Ange definitioner för de mått som ni använder för att mäta prestationer.

Prestationer i form av insamling och utdelning mäts i kronor och ören över tid. I samarbete med Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi utvärderar vi också de hälsoekonomiska vinster som forskningen (och dess prestationer) har bidragit till, se sidorna 12–15 i denna rapport. Här används bland annat måttet kvalitetsjusterade levnadsår, QALY.

Vi följer och mäter också forskningens resultat på flera andra sätt. På projektnivå sker det bland annat genom forskarnas återrapportering av de beviljade projektens utfall. Här används flera mått, exempelvis antalet vetenskapliga publiceringar, citeringar och de publicerande tidskrifternas så kallade impact factor.

